

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

PLENUL

HOTĂRÂREA nr. 127

din 27 iulie 2021

Prin Raportul tematic mixt nr. 20-2770/20-2771 al Inspecției Judiciare, s-a înaintat Plenului Consiliului Superior al Magistraturii rezultatul verificărilor privind *„practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore”*.

Analizând tematic mixt nr. 20-2770/20-2771 al Inspecției Judiciare și văzând înscrisurile atașate, Plenul reține următoarele:

Prin Ordinul nr. 83 din 29 iulie 2020 al inspectorului șef al Inspecției Judiciare, s-a dispus efectuarea unui control tematic privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore, cu următoarele obiective:

- evaluarea modului în care instanțele de judecată și parchetele de pe lângă acestea apreciază valabilitatea consimțământului victimei minore prin raportare la vârsta acesteia;
- identificarea standardelor de probațiune;
- evaluarea respectării dispozițiilor legale cu privire la modalitatea de audiere a părților vătămate minore;
- identificarea cauzelor ce au determinat eventuale situații de practică neunitară;
- identificarea măsurilor necesare în vederea remedierii.

Prin același ordin s-a stabilit că, în vederea îndeplinirii obiectivelor controlului, echipele de control să solicite instanțelor și parchetelor lista cauzelor/dosarelor având ca obiect infracțiunile privitoare la viața sexuală implicând victime minore, precum și hotărârile judecătorești și soluțiile de netrimitere în judecată care pun în discuție valabilitatea consimțământului victimelor minore ale infracțiunilor privitoare la viața sexuală, urmând ca verificările să vizeze un eșantion de 5% din cauzele din prima categorie, respectiv 20% din cauzele din cea de-a doua categorie.

Tel: (+40)21-311.69.02

Fax: (+40)21-311.69.01

Website: www.csm1909.ro

Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011

Număr de înregistrare în registrul de evidență a prelucrărilor de date cu caracter personal 2359

Pagina 1 din 41

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin. 1 din Constituție, republicată)

Prin Ordinul nr. 2 din 5 ianuarie 2021 al inspectorului șef al Inspecției Judiciare, a fost ajustată mărimea eșantioanelor cauzelor în cazul verificărilor privind activitatea parchetelor, în sensul reducerii eșantionului privind cauzele având ca obiect infracțiunile privitoare la viața sexuală implicând victime minore de la 5% la cel puțin 2,5% și a celui privind hotărârile judecătorești și soluțiile de netrimitere în judecată care pun în discuție valabilitatea consimțământului victimelor minore ale infracțiunilor privitoare la viața sexuală de la 20% la cel puțin 10%.

Inspectorii judiciari din cadrul Direcției de inspecție pentru procurori au solicitat, prin intermediul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, o situație sub formă tabelară a dosarelor penale soluționate definitiv de fiecare parchet de pe lângă curțile de apel, respectiv Secția pentru investigarea infracțiunilor din Justiție, Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, Secția de urmărire penală și criminalistică și Secția parchetelor militare din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în perioada 1 februarie 2014 - 27 iulie 2020, în care sesizarea a fost formulată după data de 1 februarie 2014 cu privire la infracțiuni la viața sexuală comise asupra unor victime minore. Dosarele vizate au fost acelea în care s-au dispus soluții de clasare (inclusiv cele dispuse prin rechizitoriu) cu privire la care au fost respinse plângerile împotriva soluțiilor procurorului sau cu privire la care s-a împlinit termenul în care putea fi formulată o astfel de plângere (la prim-procuror și/sau judecător de cameră preliminară), precum și cele în care procurorul a dispus soluții de renunțare la urmărirea penală, confirmate de judecătorul de cameră preliminară.

De asemenea, s-a solicitat ca soluțiile de netrimitere în judecată care pun în discuție valabilitatea consimțământului victimelor minore ale infracțiunilor la viața sexuală să fie evidențiate distinct, într-o situație tabelară, pentru fiecare dintre parchetele menționate anterior.

Totodată, s-a solicitat să se comunice situațiile de practică neunitară identificate cu privire la aplicarea dispozițiilor legale în cauzele ce fac obiectul controlului, măsuri dispuse pentru unificarea practicii și, nu în ultimul rând, eventuale căi de atac promovate în interesul legii.

După comunicarea datelor solicitate, s-a procedat la distribuirea volumului de activitate pe parchetele curților de apel, s-a stabilit eșantionul cauzelor ce urmează a fi verificate, la stabilirea acestora avându-se în vedere ponderea pe care cauzele vizate de control au avut-o în activitatea parchetelor, astfel încât numărul acestora să poată genera o practică, precum și includerea în eșantion a unei diversități de cauze, prin raportare la infracțiunea reclamată,

Tel: (+40)21-311.69.02
Fax: (+40)21-311.69.01

Website: www.csm1909.ro
Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011

temeiul juridic al soluțiilor, precum și prin raportare la elementele ce au condus la schimbarea încadrării juridice a faptei sesizate inițial.

Inspectorii judiciari de la Direcția de inspecție pentru judecători au solicitat conducerilor judiciare ale curților de apel și Înaltei Curți de Casație și Justiție date și informații privind situația existentă la nivelul curților de apel și a instanțelor arondate acestora cu privire la următoarele aspecte:

- cauzele soluționate definitiv având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale comise asupra unor victime minore, înregistrate la curtea de apel și instanțele arondate acestora în perioada 1 februarie 2014 - 29 iulie 2020, defalcat pe fiecare instanță, cu menționarea, pentru fiecare dosar în parte, a numărului unic de dosar, încadrării juridice date prin rechizitoriu, soluției definitive pronunțate în cauză cu menționarea distinctă a încadrării juridice și vârstei victimei;
- cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale comise asupra unor victime minore înregistrate la curtea de apel și instanțele arondate acestora în perioada 1 februarie 2014 - 29 iulie 2020, defalcat pe fiecare instanță, soluționate ca urmare a admiterii acordului de recunoaștere a vinovăției, soluții definitive, cu menționarea, pentru fiecare dosar în parte, a numărului unic de dosar, încadrării juridice și vârstei victimei;
- cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale comise asupra unor victime minore înregistrate la curtea de apel și instanțele arondate acestora în perioada 1 februarie 2014 - 29 iulie 2020, defalcat pe fiecare instanță, soluționate prin desființarea soluției de renunțare la urmărirea penală și dispunerea clasării, soluții definitive, cu menționarea, pentru fiecare dosar în parte, a numărului unic de dosar, încadrării juridice și vârstei victimei;
- pentru aceeași perioadă, dintre cauzele identificate anterior, hotărârile judecătorești în care a fost pusă în discuție valabilitatea consimțământului victimelor minore ale infracțiunilor privitoare la viața sexuală, cu menționarea dosarelor în care au fost pronunțate;
- modul de aplicare la nivelul curții de apel și al instanțelor arondate a dispozițiilor referitoare la înregistrarea și repartizarea cauzelor menționate, cu evidențierea practicilor administrative neunitare, dacă este cazul, în ceea ce privește constituirea completelor specializate în materia care formează obiectul controlului;
- practica judiciară constituită la nivelul curții de apel și al instanțelor din circumscripția acestora privind următoarele aspecte specifice infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale:
 - a) modul de audiere a persoanei vătămate minore, respectiv aplicarea dispozițiilor art. 380 Cod procedură penală prin raportare la art. 111 și 112 Cod procedură penală;
 - b) dificultățile ivite în practica instanțelor în vederea aplicării dispozițiilor mai sus menționate;

- c) dacă în practica instanțelor sau ca urmare a întâlnirilor profesionale ale judecătorilor a fost identificat un standard de probațiune aplicat cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore;
- d) dacă în practica instanțelor sau ca urmare a întâlnirilor profesionale ale judecătorilor au fost stabilite criterii de apreciere a valabilității consimțământului victimelor minore prin raportare la vârsta acestora;
- e) evidențierea problemelor de drept care au generat o practică neunitară în materie și măsurile concrete luate pentru unificarea practicii judiciare; măsurile luate pentru soluționarea unitară la nivelul curților de apel și al instanțelor din circumscripția acestora și evidențierea situațiilor care și la acest moment cunosc o rezolvare neunitară, dacă este cazul;
- f) dacă instanțele au adresat întrebări preliminare Curții de Justiție a Uniunii Europene în materie, cu menționarea cauzelor în care au fost formulate în perioada analizată astfel de întrebări și a soluțiilor adoptate;
- propuneri concrete pentru modificări ale normelor regulamentare și ale dispozițiilor legale aplicabile în vederea asigurării unei practici judiciare și administrative unitare în această materie, în măsura în care se apreciază ca fiind necesare, în vederea inițierii unor demersuri în acest sens.

De asemenea, de la Institutul Național al Magistraturii s-a solicitat comunicarea metodologiilor elaborate în materie, sub egida acestei instituții, a proiectelor europene în materie, inclusiv cele interdisciplinare, precum și a concluziilor întâlnirilor, seminarelor, formelor de pregătire profesională organizate în perioada 1 februarie 2014 - la zi, sau a oricăror date sau informații relevante, inclusiv în ceea ce privește:

- modul de audiere al persoanei vătămate minore, respectiv aplicarea dispozițiilor art. 380 din Codul de procedură penală prin raportare la art. 111 și 112 din Codul de procedură penală;
- dificultăți ivite în practica instanțelor în vederea aplicării dispozițiilor mai sus menționate;
- dacă a fost identificat un standard de probațiune aplicat cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore;
- dacă au fost stabilite criterii de apreciere a valabilității consimțământului victimelor minore prin raportare la vârsta acestora.

I. În urma verificărilor efectuate, inspectorii judiciari din cadrul Direcției de inspecție pentru procurori au constatat că numărul cauzelor având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, înregistrate în perioada vizată, nu este de neglijat, iar ponderea soluțiilor de netrimiteri în judecată este majoritară.

În acest sens, s-a reținut că Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a transmis Inspecției Judiciare, în etapa premergătoare dispunerii controlului, datele statistice

privind dosarele soluționate care au avut ca obiect infracțiunile prevăzute de art. 218 - 222 Cod penal, săvârșite în perioada 2014 - 2019 și primul semestru al anului 2020. La nivel național, numărul total de cauze a fost 18.549, dintre care 3496 au fost finalizate prin rechizitorii, 138 prin acorduri de recunoaștere a vinovăției, 2279 prin soluții de renunțare la urmărirea penală și 12636 prin adoptarea unor soluții de clasare.

În ceea ce privește cauzele comunicate de Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, Inspectia Judiciară a precizat că în situațiile transmise au fost incluse și dosarele având ca obiect juridic exclusiv infracțiuni cu victime minore, altele decât cele prevăzute la art. 218 - 223 Cod penal și că, în selectarea eșantionului de dosare, ce au fost verificate prin sondaj, au fost avute în vedere doar dosarele având ca obiect infracțiunile prevăzute de art. 218 - 223 Cod penal, chiar și în situația în care acestea intrau în concurs cu alte infracțiuni ce atrag competența specializată a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (total 188 dosare).

Totodată, s-a comunicat situația dosarelor penale în care soluțiile dispuse pun în discuție valabilitatea consimțământului victimelor minore ale infracțiunilor privitoare la viața sexuală (s-a dispus o schimbare de încadrare juridică urmare aprecierii ca valabil a consimțământului victimei sau consimțământul victimei, valabil exprimat, constituie cauză de impunitate). În total, au fost verificate la parchetele de pe lângă curțile de apel, Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel, Secția de urmărire penală și criminalistică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția parchetelor militare din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția pentru investigarea infracțiunilor din Justiție și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism un număr de 576 de cauze având ca obiect infracțiuni referitoare la viața sexuală implicând victime minore, dintre care 497 de dosare în care s-au dispus soluții de clasare sau de renunțare la urmărirea penală și 79 de dosare în care soluțiile dispuse pun în discuție valabilitatea consimțământului victimelor minore ale infracțiunilor.

I.1. Modul în care parchetele apreciază valabilitatea consimțământului victimei minore, prin raportare la vârsta acesteia.

Din verificările efectuate, rezultă că aprecierea asupra valabilității consimțământului victimei minore a fost realizată de către organele de urmărire penală de la caz la caz, de regulă nu doar prin raportare exclusiv la vârsta acesteia, ci în funcție de datele concrete ale speței, prin coroborarea tuturor probelor administrate, respectiv: declarația persoanei vătămate, declarația inculpatului, declarațiile martorilor, rapoarte de expertiză sau de constatare (de regulă medico-legale), rapoarte de evaluare psihologică sau rapoarte de expertiză psihiatrică a persoanei vătămate (pentru relevarea existenței discernământului, a valabilității consimțământului sau a

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin. 1 din Constituție, republicată)

credibilității persoanei vătămate), înregistrări audio-video, fotografiile sau postări de pe rețelele de socializare.

Astfel, din analiza efectuată a rezultat că, de regulă, organele de urmărire penală, chiar și în cazul în care victimele minore au declarat că au consimțit liber la întreținerea actului sexual, nu au reținut valabilitatea acestuia, dispunând renunțarea la urmărire penală, având în vedere criteriile de apreciere aspecte precum vârsta persoanei vătămate (împrejurare care o împiedica pe aceasta să își exprime voința sau un consimțământ valabil în raport cu orice tip de acte de natură sexuală, întrucât gradul de dezvoltare psihologică inerent vârstei a împiedicat-o să conștientizeze pe deplin însemnătatea actului sexual în sine), declarația persoanei vătămate (însăși victima minoră a susținut lipsa consimțământului), constituția fizică a persoanei vătămate (o disproporție vădită cu cea a inculpatului), conduita persoanei vătămate ulterior săvârșirii faptei (schimbarea în comportamentul și atitudinea persoanei vătămate ulterior săvârșirii faptei, nemotivată concret în niciun fel), conduita persoanei vătămate anterior săvârșirii faptei și conduita anterioară a autorului (sub aspectul credibilității declarațiilor acestora), raportul de evaluare psihologică/expertiză psihiatrică a persoanei vătămate (din care rezultă indicii de traumă psiho-emoțională, simptome specifice de depresie, ideai suidare, sindrom de stres posttraumatic), constrângerea morală a victimei de către autor/calitatea autorului (ascendentul moral al autorului asupra victimei, cu precădere rudă a persoanei vătămate, concubinul mamei persoanei vătămate sau un vecin, dar și recidiva prezentată de acesta, agresivitatea lui cunoscută în comunitate), declarații martori (de regulă, martori cărora victima minoră le-a relatat faptele sau care observă victima imediat după săvârșirea faptei, percepând inclusiv leziunile fizice sau starea de șoc /emoțională degradată), declarația de recunoaștere a autorului sau înregistrări ale convorbirilor telefonice sau ale mesajelor de pe rețelele de socializare.

Tot astfel, din analiza efectuată a rezultat că, de regulă, organele de urmărire penală au reținut valabilitatea consimțământului victimelor minore, dispunând, pe cale de consecință, soluții procesuale de clasare, având în vedere criteriile de apreciere aspecte precum declarația persoanei vătămate (a declarat că a consimțit pentru realizarea actului sexual), conviețuirea persoanei vătămate cu autorul (de cele mai multe ori rezultând deja unul sau doi copii de a căror creștere se ocupă amândoi), declarații martori (cărora persoana vătămată le-a relatat despre relația liber consimțită cu autorul), relațiile anterioare sau ulterioare dintre părți (relație de amicitie veche, continuată și după actul de sesizare, de cele mai multe ori din oficiu), etnia sau așa zisa tradiție a victimei/autorului (vârsta scăzută de la care, prin tradiție, minorii se căsătoresc), rapoarte de evaluare psihologică, psihiatrică sau medico-legale a persoanei vătămate (care nu au pus în evidență prezența unei traume psihice și nici a leziunilor fizice).

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

Analizarea amănunțită atât a soluțiilor procesuale adoptate de organele de urmărire penală, cât și a materialului probator administrat în cauzele reținute, au relevat și anumite dificultăți în aprecierea valabilității consimțământului victimei minore prin raportare la situația de fapt, la forța probatorie pe care fiecare dintre probe o primește în ansamblul cauzei, situațiile de fapt relevate având consecințe asupra încadrării juridice a faptei. În acest context, a rezultat că unul din factorii care ridică dificultăți în practică raportat la încadrarea juridică a faptei o reprezintă educația precară a persoanei vătămate, aceasta fie privită la modul general, fie raportat la elemente de viață sexuală. S-au identificat, astfel, situații în care victima nu a conștientizat împrejurarea în care se află, respectiv abuzul care se săvârșește asupra sa, sesizarea împotriva autorului realizându-se cu întârziere, de cele mai multe ori nu de către victimă, ci de terțe persoane, cu precădere de către unitățile spitalicești unde aceasta a dat naștere unui copil. Pe cale de consecință, organele de urmărire penală au administrat cu și mai mare dificultate probatoriul în cauză, trecerea unei perioade mari de timp de la data reclamată a săvârșirii faptei ducând la ștergerea urmelor infracționale, la uitarea de către părți sau martori a unor chestiuni privind situația de fapt etc., toate acestea concurând inclusiv la îngreunarea încadrării juridice a faptei.

Așadar, din evaluarea probatoriului administrat în dosarele ce au fost incluse în eșantionul de dosare verificate a rezultat că, în general, existența constrângerii a fost raportată la capacitatea de rezistență a victimei în funcție de vârsta acesteia, constituție și natura relațiilor anterioare dintre autor și aceasta, precum și la autoritatea pe care o avea autorul asupra ei.

Din analiza soluțiilor procesuale de clasare a rezultat că victimele minore cu vârsta sub 12 ani nu pot exprima un consimțământ valabil în sensul întreținerii unui act sexual. În aceste situații, organele de urmărire penală au stabilit încadrarea juridică în infracțiunea de viol în forma agravată, prevăzută de art. 218 alin. 3 lit. c) Cod penal.

Au fost identificate cazuri izolate în practică în care organele de urmărire penală au încadrat juridic în prevederile art. 220 Cod penal și nu ale art. 218 Cod penal fapta de a întreține un act sexual cu un minor având vârstă foarte fragedă.

Pe de altă parte, aprecierea ca valabil a consimțământului victimei prin raportare la starea de fapt rezultată din probatoriul administrat a condus la schimbarea încadrării juridice a faptelor pentru care s-a început urmărirea penală din infracțiunea de viol asupra unui minor în infracțiunea de act sexual cu un minor, pentru ca apoi să fie reținută incidența unui caz de împiedicare a punerii în mișcare a acțiunii penale.

Au existat și situații când, deși din probele administrate a rezultat că victima suferă de afecțiuni care o împiedică să exprime un consimțământ valabil, aprecierea ca valabil a consimțământului victimei minore s-a raportat la percepția agresorului cu privire la atitudinea

Tel: (+40)21-311.69.02
Fax: (+40)21-311.69.01

Website: www.csm1909.ro
Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, Sector 6,
cod poștal 060011

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin. 1 din Constituție, republicată)

victimei față de raportul sexual, reținându-se că acesta nu ar fi putut să cunoască starea de sănătate mintală a victimei.

De asemenea, în unele cauze, organele de urmărire penală au apreciat valabilitatea consimțământului victimei doar prin raportare la percepția greșită a agresorului cu privire la vârsta victimei, ceea ce a condus la soluții de clasare întemeiate pe eroarea în care s-a aflat autorul când a săvârșit fapta.

În alte situații, aprecierea ca valabil a consimțământului victimei minore s-a făcut prin raportare la declarații ulterioare ale acesteia, care a revenit asupra modului în care a descris fapta în cuprinsul sesizării sau a declarației inițiale date în fața organelor de cercetare penală.

O practică des întâlnită în cazuistica abuzului sexual asupra minorilor este aceea a tradiției căsătoriei la vârste fragede a copiilor, cu precădere în cadrul comunităților de romi. Se constată astfel că tradiția unei etnii poate eluda dispozițiile legii, cu consecințe asupra interesului superior al minorului, care trebuie să prevaleze în orice situație, inclusiv în cazul unor astfel de cutume sau obiceiuri.

Inspekția Judiciară a reținut că elementele care demonstrează existența abuzului exercitat în primul rând de către familiile care ar trebui să protejeze victimele minore sunt interpretate în defavoarea acestora, dându-li-se mai mult valoarea unor circumstanțe care atenuează răspunderea penală a celor care au săvârșit infracțiunea, inducând ideea unei stări de normalitate. De asemenea, s-a reținut că nu rezultă că față de persoanele asupra cărora planează cel puțin bănuiala că au participat în calitate de instigator sau complice la săvârșirea infracțiunilor să se fi exercitat acte de cercetare penală și să se fi dispus soluții procesuale.

În atare context, împrejurările în care s-au săvârșit infracțiunile, respectiv consimțirea sau incurajarea la întreținerea de relații intime cu minore de către familiile acestora, în urma cărora victimele dau naștere unor copii, sunt interpretate ca elemente de atenuare a răspunderii penale, victimele minore ale abuzului fiind lipsite astfel de orice fel de protecție.

1.2. Standardele de probațiune care conduc la dispunerea soluțiilor.

Inspekția Judiciară a reținut că infracțiunile contra libertății și integrității sexuale fac parte din categoria infracțiunilor pentru care urmărirea penală se efectuează de organele de urmărire penală, sub supravegherea procurorului din cadrul parchetului de pe lângă judecătoria, cu excepția infracțiunilor de viol și raport sexual cu un minor prevăzute de art. 218 alin. (4) și art. 220 alin. (3) Cod penal, în cazul cărora, datorită agravantei constând în moartea victimei urmare infracțiunii, competența de instrumentare a cauzelor revine, potrivit art. 56 alin. (3) lit. c) Cod procedură penală, în anchetă proprie, procurorului din cadrul parchetului de pe lângă tribunal.

Codul de procedură penală nu prevede mijloace de probă specifice pentru acest tip de infracțiuni.

Tel: (+40)21-311.69.02
Fax: (+40)21-311.69.01

Website: www.csm1909.ro
Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011

Standardul de probațiune este, așadar, cel general în materie penală, cu aplicarea principiului *in dubio pro reo*, prevăzut de art. 4 Cod procedură penală, potrivit căruia, după administrarea întregului probatoriu, orice îndoială în formarea convingerii organelor judiciare se interpretează în favoarea suspectului sau inculpatului.

Analiza obiectivelor controlului s-a bazat, astfel, pe identificarea modelului general de instrumentare a acestor cauze, a excepțiilor de la regula generală, a cauzelor care au determinat aceste excepții și a soluțiilor care se impun în vederea înlăturării, pe viitor, a disfuncționalităților în efectuarea urmăririi penale.

S-a constatat că specificitatea organizării Ministerului Public, ce derivă din modul de organizare ce are la bază controlul ierarhic, precum și modul centralizat de organizare a formării profesionale continue, a condus la adoptarea unui mod cvasiunitar de abordare a instrumentării infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale comise asupra unor victime minore, nefiind identificate situații de practică neunitară în acest context.

Nu s-a identificat nicio cerere de probatoriu formulată de victimele minore, de reprezentanții lor legali sau avocații aleși sau din oficiu ale acestora, care să fi fost respinsă nemotivat de organele de urmărire penală.

Totodată, s-a constatat că, din punct de vedere al administrării probatoriului, cauzele având ca obiect infracțiuni împotriva libertății și integrității sexuale comise asupra minorilor prezintă particularități specifice și dificultăți mai mari în comparație cu cauzele având ca obiect alte infracțiuni contra persoanei, în condițiile în care, de cele mai multe ori, în cazul acestor infracțiuni nu sunt identificați martori oculari, nu sunt descoperite mijloace materiale de probă, examinarea medico-legală este nerelevantă atunci când, din cauza formulării cu întârziere a sesizării, se efectuează după o perioadă mare de timp de la data presupusului raport sexual sau a particularităților anatomice ale victimei, iar autorul reclamat nu recunoaște comiterea faptei.

Numărul mic al cauzelor în care s-a dispus trimiterea în judecată comparativ cu numărul sesizărilor de abuz sexual cu privire la care s-a dispus clasarea denotă o dată în plus dificultățile legate de administrarea probatoriului, din verificarea dosarelor care au făcut obiectul controlului reieșind că principalele dificultăți derivă din dovedirea constrângerii, atât fizice, dar mai ales psihice asupra victimelor și a valabilității consimțământului exprimat de victimele minore, prin raportare la vârsta acestora.

Actele de constrângere fizică sunt demonstrate/infirmate prin coroborarea declarațiilor persoanei vătămate, suspectului/inculpatului și a martorilor cu rapoartele de expertiză medico-legale și planșe fotografice care ar putea evidenția eventuale urme ale agresiunii, urme ale opunerii fizice manifestate de victimă, urme ale raportului sexual consumat, starea de virginitate

a victimei atunci când aceasta prezintă relevanță, dar și prin probe indirecte, referitoare la capacitatea de rezistență a victimei și la natura relațiilor anterioare dintre autor și victimă.

În vederea dovedirii abuzului psihic exercitat asupra victimelor minore sau a elementelor ce relevă indicii specifici abuzului sexual în comportamentul acestora, au fost efectuate anchete sociale cu privire la condițiile de creștere și educare a victimei ori s-au efectuat expertize psihologice ale acestora, fiind administrate și alte probe cu privire la profilul psihic al victimei, mediul din care provine și modul de relaționare cu membrii familiei și persoanele din anturaj, nivelul de educație.

S-a constatat că, în cele mai multe dintre dosarele penale având ca obiect sesizări formulate după data pronunțării hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza M.G.C. împotriva României, au fost dispuse și efectuate expertize psihologice asupra victimelor minore în vederea identificării indicilor de comportament al copilului abuzat.

În cauzele verificate s-a constatat că, aproape invariabil, s-a procedat la audierea persoanei vătămate, cu atât mai mult cu cât victima furnizează o probă directă în cauză.

Organele de cercetare penală au dispus examinarea medico-legală a persoanei vătămate, în vederea constatării existenței unor leziuni traumatice pe corpul victimei sau consecințelor post-traumatice suportate de victima actelor sexuale normale sau anale.

În cazurile în care fapta a fost sesizată cu promptitudine de către persoana vătămată, iar organele de urmărire penală au considerat-o utilă cauzei, s-a efectuat cercetarea la fața locului (cu preponderență în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 218 Cod penal și art. 219 Codul penal).

În cazul infracțiunii prevăzute de art. 220 din Codul penal, atunci când victima și autorul au avut o relație de durată, în urma căreia a rezultat un copil, probatoriul a constat în audierea victimei și a autorului, administrarea probei cu înscrisuri, respectiv certificatul de naștere al copilului rezultat în urma relației și, eventual, declarații de martori.

Invariabil, organele de urmărire penală au procedat la audierea autorului infracțiunii, declarația acestuia constituindu-se în probă directă în cauză.

În unele cauze au fost efectuate constatări tehnico-științifice privind detecția comportamentului simulat al autorului infracțiunii, această probă coroborându-se în mod obligatoriu cu alte probe administrate anterior sau ulterior în cadrul dosarelor.

În cauzele în care au existat martori oculari, organele de urmărire penală au procedat la audierea acestora, ca furnizori de probe imediate, iar în alte cauze au audiat martori indirecti, ca furnizori de probe mediate.

Întrucât probele nu au o valoare a priori stabilită de legiuitor, consecutiv analizei ansamblului materialului probator administrat în fiecare cauză, organele de urmărire penală au apreciat în mod liber atât valoarea fiecărei probe administrate, cât și credibilitatea acesteia.

În situația în care autorul infracțiunii este un minor între 14 și 18 ani sau atunci când organele de urmărire penală au avut îndoieli asupra stării psihice a suspectului sau inculpatului raportat la momentul săvârșirii infracțiunii ce face obiectul acuzației penale, s-a dispus efectuarea unei expertize medico-legale psihiatrice.

Din evaluarea actelor de cercetare administrate în dosarele supuse verificărilor, precum și din analiza motivelor reținute în actele prin care s-au dispus soluțiile procesuale au fost identificate unele cazuri când nu au rezultat, de fiecare dată, criteriile avute în vedere de organele de cercetare penală sau de procuror pentru a aprecia că a fost epuizat probatoriul și că probele administrate conduc la reținerea stării de fapt descrise în referatul de terminare a urmăririi penale, respectiv în ordonanța de clasare.

Au fost constatate și situații în care imposibilitatea administrării unui probatoriu complet sau concludent s-a datorat formulării plângerii sau a sesizării după o perioadă mare de timp de la data săvârșirii faptelor.

1.3. Respectarea dispozițiilor legale referitoare la modul de audiere a victimei minore.

Inspekția Judiciară a arătat că victimele minore sunt prezumate, potrivit art. 113 Cod procedură penală, ca fiind vulnerabile, motiv pentru care acestea beneficiază de anumite garanții pentru respectarea drepturilor procesuale.

Modul de audiere a persoanei vătămate, inclusiv a victimelor minore, este prevăzut în detaliu de legiuitorul penal prin dispozițiile art. 111 - 113 Cod procedură penală.

Din verificarea dosarelor penale supuse controlului, au rezultat următoarele:

a) Persoanele prezente la audierea victimei minore.

S-a constatat că, de regulă, organele de urmărire penală respectă dispozițiile art. 93 alin. (4) Cod procedură penală, care prevăd că asistența juridică este obligatorie când persoana vătămată sau partea civilă este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă.

Au fost însă identificate și situații în care persoanele vătămate minore au fost audiate în lipsa unui apărător ales sau desemnat *ex officio*.

De regulă, victimele minore sunt audiate imediat după formularea sesizării de către organul de cercetare penală, uneori doar în prezența părintelui care a formulat plângerea sau care l-a însoțit pe minor când acesta a formulat plângerea penală.

Au fost constatate cazuri izolate în care organele de urmărire penală au audiat reprezentantul legal al victimei minore în calitate de persoană vătămată, fără a mai proceda și la audierea victimei minore.

În aceste situații, s-a evitat victimizarea secundară a victimei minore prin audiere, în condițiile în care din cuprinsul actului de sesizare rezulta incidența unui caz care împiedica punerea în mișcare a acțiunii penale (de exemplu, minoritatea făptuitorului).

Inspekția Judiciară a subliniat faptul că, în situația în care la audierea victimelor sunt prezenți unul sau ambii părinți ai victimei, nu rezultă, totuși, să se fi efectuat o evaluare a oportunității prezenței acestor persoane, a modului în care declarația victimei poate fi/a fost influențată de prezența acestora, având în vedere faptul că, uneori, părinții sunt cei care au girat sau facilitat existența stării de fapt.

A fost constatată o situație în care autorul a fost prezent la audierea victimei, într-o cauză având ca obiect infracțiunea de viol, în care s-a dispus schimbarea încadrării juridice a faptei pentru care s-a început urmărirea penală în infracțiunea de act sexual cu un minor, precum și o situație în care la audierea victimei a fost prezentă mama autorului faptei sesizate, infracțiunea reclamată fiind de act sexual cu un minor, victima având vârsta de 16 ani.

S-a identificat o cauză penală în care la audierea minorei, victimă a infracțiunii de act sexual cu un minor, s-a menționat că a fost prezent un martor asistent, fără a se menționa însă dacă între acesta din urmă și victimă există vreo legătură de rudenie.

Într-o altă cauză penală, în care s-a reclamat săvârșirea infracțiunii de act sexual cu un minor, la audierea victimei în vârstă de 15 ani a participat doar un consilier juridic din cadrul nerezultând ca acesta să fie specializat în domeniu.

Totodată, s-a identificat o cauză având ca obiect juridic infracțiunea de act sexual cu un minor, la audierea victimei nefiind prezente alte persoane.

b) Locul în care se realizează audierea și înregistrarea audio-video a declarației victimei minore.

Inspekția Judiciară a constatat faptul că declarațiile luate de organele de cercetare penală victimelor minore nu conțin mențiuni cu privire la audierea acestora în incinte adaptate sau concepute special, nici mențiuni cu privire la lipsa acestora, victimele fiind audiate, fie la sediul organului de cercetare penală, fie, după caz, la sediul parchetului.

Tot din cuprinsul declarațiilor luate de organele de cercetare penală victimelor minore, rezultă că niciuna dintre acestea nu a fost înregistrată audio-video, motivația reținută vizând lipsa mijloacelor tehnice.

În cazurile în care audierea persoanei vătămate minore a fost realizată de procuror, s-a procedat, de regulă, la înregistrarea prin mijloace tehnice audio sau audio-video a audierii.

c) Reaudierea victimei minore.

S-au identificat cauze în care victimele minore au fost audiate în mod repetat de organele de cercetare penală, în prezența sau în lipsa unui avocat și a unui psiholog sau reprezentant al DGASPC, fără ca pregătirea acestuia din urmă să fie de fiecare dată indicată, iar ulterior și de procuror, în fața acestuia din urmă victimele minore fiind asistate de avocat și psiholog.

Practica reaudierii repetate a victimei a generat, uneori, declarații fluctuante ale acesteia, inadvertențele dintre diferitele versiuni ale victimei nefiind de fiecare dată lămurite ulterior în cadrul anchetei.

d) Dificultăți în audierea victimelor minore.

Cauzele penale având ca obiect infracțiuni împotriva libertății și integrității sexuale comise asupra minorilor prezintă particularități specifice și dificultăți mai mari în comparație cu dosarele având ca obiect alte infracțiuni contra persoanei, în condițiile în care, de cele mai multe ori, în cazul acestor infracțiuni nu sunt identificați martori oculari, nu sunt descoperite mijloace materiale de probă, examinarea medico-legală este nerelevantă atunci când, din cauza formulării cu întârziere a sesizării, se efectuează după o perioadă mare de timp de la data presupusului raport sexual sau a particularităților anatomice ale victimei, iar autorul reclamat nu recunoaște comiterea faptei.

Astfel, din analiza dosarelor penale supuse controlului, au fost identificate următoarele dificultăți:

- inexistența sau insuficiența unor spații special concepute sau adaptate pentru audierea copiilor, situație în care nu poate fi controlat nici fluxul de persoane cu care aceștia intră în contact în momentele în care sunt aduși pentru respectiva activitate procesuală;
- refuzul victimei minore de a se prezenta și a da declarație în fața organelor de cercetare penală, cu precădere în cauzele penale în care sesizarea s-a realizat din oficiu sau de către terțe persoane;
- dificultăți de relaționare cu persoanele vătămate minore în contextul procedurilor derulate, generate de sentimentele de teamă și anxietate, coroborate și cu specializarea uneori insuficientă în domeniu a organelor de cercetare penală;
- revenirea victimei minore asupra declarației inițiale, ca urmare a trecerii timpului ori presiunii realizate de autor sau chiar de familia victimei în intervalul dintre audieri;
- lipsa unor echipe multidisciplinare și interinstituționale de intervenție în cazul unor astfel de situații, intervenții care să aibă la bază și elaborarea prealabilă a unor ghiduri în materie, care să se constituie în instrumente de maximă utilitate în anchetarea acestui gen de infracțiuni;

- lipsa, la nivel național, a unei metodologii specifice de audiere a victimelor minore ale infracțiunilor și, în special a victimelor infracțiunilor de abuz sexual.

e) Situații de practică neunitară.

Astfel cum s-a constatat și în analiza standardelor de probațiune, având în vedere specificitatea organizării Ministerului Public, ce derivă din modul de organizare ce are la bază controlul ierarhic, modul centralizat de organizare a formării profesionale continue, a condus la adoptarea unui mod cvasiunitar de abordare a instrumentării infracțiunilor ce au făcut obiectul controlului, nefiind identificate situații de practică neunitară.

Prin adresa nr. 8320/2020 din data de 24.08.2020 a Serviciului de îndrumare și control din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, s-a comunicat Inspecției Judiciare că nu au fost înregistrate aspecte de practică neunitară, cu excepția celei comunicate Avocatului Poporului la data de 9 iulie 2020, sub nr. 1114/C/6684/2020, referitoare la oportunitatea modificării Codului penal în ce privește modalitatea de apreciere a exprimării unui consimțământ valabil al victimelor infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale.

1.4. Vulnerabilități constatate în activitatea de urmărire penală:

a) Necorelarea legislației interne/neadaptarea acesteia la jurisprudența CEDO:

- necorelarea dispozițiilor art. 93 alin. (4) și art. 281 alin. (1) lit. f) Cod procedură penală, în sensul reglementării sancțiunii nulității absolute și în cazul în care persoana vătămată minoră este audiată în absența unui avocat;
- lipsa prevederilor privind obligativitatea audierii victimelor minore în incinte concepute sau adaptate acestui scop;
- lipsa prevederilor privind obligativitatea audierii victimelor minore în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor;
- lipsa reglementării obligativității efectuării unei evaluări psihologice a persoanei vătămate minore în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale.

b) Locul în care se realizează audierea și înregistrarea audio-video a declarației victimei minore:

- lipsa spațiilor special amenajate pentru audiere;
- dotarea insuficientă cu mijloace tehnice audio-video pentru înregistrarea declarațiilor.

c) Modalitatea de audiere a victimelor minore:

- specializarea insuficientă a organelor de anchetă;
- lipsa echipelor multidisciplinare și interinstituționale;
- audierea repetată a victimelor minore;
- audierea victimelor minore în lipsa unui avocat, a unui părinte, a unui reprezentant DGASPC, a unui psiholog;

- neaducerea la cunoștința victimelor minore a dispoziției legale de audiere de către persoane de același sex/ audierea victimelor minore de către persoane de sex opus;
- audierea victimelor minore în prezența unor persoane care le vulnerabilizează (autor, părinte care a consimțit la comiterea faptei, rude ale autorului);
- lipsa unei metodologii de audiere a victimelor minore.

d) Lipsa educației juridice/sexuale:

- îngreunarea sau imposibilitatea administrării unor probe urmare a sesizărilor tardive;
- neefectuarea de cercetări penale față de persoanele care, potrivit tradiției privind căsătoria copiilor sau uniunea consensuală dintre aceștia, la vârste fragede, consimt la întreținerea de către victimele minore a actelor sexuale;
- perpetuarea așa-zisei tradiții privind căsătoria copiilor sau uniunea consensuală dintre aceștia, la vârste fragede.

II. În urma verificărilor efectuate, inspectorii judiciari din cadrul Direcției de inspecție pentru judecători au constatat următoarele:

II.1. Practica instanțelor de judecată.

În ceea ce privește cauzele soluționate definitiv având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale comise asupra unor victime minore, înregistrate în perioada 1 februarie 2014 – 29 iulie 2020, s-a reținut că, la nivel centralizat, au fost soluționate definitiv un număr de 2.732 de cauze. Defalcăt pe infracțiuni, situația se prezintă astfel: viol - 1081 de cauze; act sexual cu un minor - 1296 de cauze; agresiune sexuală - 216 cauze; corupere sexuală - 134 de cauze și racolarea minorilor în scopuri sexuale - 5 cauze.

În datele menționate, au fost incluse și tentativele la infracțiunile enumerate mai sus, iar în cazul în care o singură cauză viza mai multe infracțiuni, evidența a fost realizată prin raportare la infracțiunea mai gravă.

Instanțele au comunicat că s-a pus în discuție valabilitatea consimțământului victimelor minore într-un număr de 252 de cauze.

Referitor la cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale comise asupra unor victime minore înregistrate la curțile de apel și instanțele arondate acestora în perioada 1 februarie 2014 – 29 iulie 2020, soluționate ca urmare a admiterii unui acord de recunoaștere a vinovăției, verificările efectuate au relevat un număr redus de asemenea situații, respectiv 69 de cauze.

În aceste cauze, potrivit celor expuse în cuprinsul raportului, s-a constatat că, de regulă, instanțele au admis acordurile de recunoaștere a vinovăției.

Din punct de vedere al încadrării juridice a faptei, de regulă, aceasta a fost cea de „act sexual cu un minor”, prevăzută de art. 220 Cod penal, iar din perspectiva pedepsei principale

aplicate, rezultă că, de regulă, s-a dispus condamnarea inculpatului la o pedeapsă cu închisoarea, a cărei executare a fost deseori suspendată sub supraveghere.

În ceea ce privește cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale comise asupra unor victime minore, înregistrate în perioada 1 februarie 2014 – 29 iulie 2020, soluționate prin desființarea soluției de renunțare la urmărirea penală și dispunerea clasării, verificările efectuate au relevat, de asemenea, un număr redus de asemenea situații, respectiv 11 cauze, în care, de regulă, instanțele au desființat soluția de renunțare la urmărirea penală și au trimis cauza la procuror, pentru a completa urmărirea penală. Încadrarea juridică a faptei a fost, de regulă, cea de „act sexual cu un minor”, prevăzută de art. 220 Cod penal.

II.2. Evaluarea practicii instanțelor de judecată.

Inspekția Judiciară a arătat, cu titlu prealabil, că atât verificările efectuate, cât și constatările inspectorilor judicari au fost subsumate principiului respectării independenței judecătorului și supunerii numai legii, astfel că nu s-a procedat la o analiză a modului de instrumentare a respectivelor cauze sau a aprecierii probelor administrate și, cu atât mai puțin, la o evaluare a legalității sau temeiniciei hotărârilor analizate.

Totodată, s-a precizat că prezentul raport se dorește a fi un instrument util în sprijinul identificării practicilor conturate la nivelul tuturor instanțelor judecătorești, a particularităților acestor tipuri de cauze, prin raportare la ansamblul reglementărilor legale care guvernează materia, fără însă a fi puse în discuție soluțiile pronunțate.

a) Specializarea completurilor de judecată care soluționează cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale comise asupra unor victime minore.

În urma verificărilor, s-a reținut că, de regulă, cauzele privind infracțiunile la viața sexuală cu victime minore se soluționează de completele de judecată specializate în materie penală, la anumite instanțe existând și complete specializate în soluționarea cauzelor cu minori. O specializare distinctă nu se regăsește însă la nivelul anumitor instanțe, de regulă, cu un număr redus de judecători, care judecă în mai multe materii sau chiar în toate materiile.

Specializarea în soluționarea (tuturor) cauzelor cu minori (nu în mod distinct pentru cauzele privind infracțiunile la viața sexuală cu victime minore) este alocată, de regulă, completului de judecată specializat în materie penală, fără a rezulta însă și o formare profesională a judecătorilor distinctă, dedicată, constantă în timp, în materia ce formează obiectul controlului.

În perioada de referință, potrivit relațiilor comunicate, pe parcursul anilor 2014-2020, Institutul Național al Magistraturii a abordat teme referitoare la infracțiunile la viața sexuală cu victime minore pe parcursul a diferite activități de formare dedicate justiției pentru minori, chiar dacă nu a desfășurat forme de pregătire profesională dedicate în mod exclusiv acestui subiect -

investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore. În cadrul formării profesionale continue, în perioada de referință, s-au organizat astfel de activități de formare, însă numărul lor este redus (1 seminar în 2015, 2 seminare în 2016, 1 seminar în 2017 și 1 seminar în 2019).

Pe lângă pregătirea profesională individuală constantă a fiecărui judecător în parte, Inspecția Judiciară a apreciat ca fiind necesară continuarea formării profesionale continue (centralizate și la nivel descentralizat), de natură să asigure specializarea judecătorului în materia în discuție, facilitarea unor întâlniri dedicate și diseminarea unor bune practici în materie.

b) Modul de audiere a persoanei vătămate minore.

Verificările efectuate prin sondaj au relevat că, în cauzele în discuție, regula în audierea persoanei vătămate minore o reprezintă respectarea dispozițiilor art. 380 și art. 111 - 113 Cod procedură penală.

Totodată, Inspecția Judiciară a constatat următoarele:

În ceea ce privește persoanele prezente la audierea victimei minore:

- asistența juridică a persoanei vătămate minore este obligatorie conform art. 93 Cod procedură penală, iar audierea acesteia are loc în prezența unui avocat, desemnat din oficiu în marea majoritate a cauzelor; prin excepție, în foarte puține cauze, persoana vătămată are avocat ales;
- în majoritatea cazurilor, în etapa judecării, audierea persoanei vătămate minore are loc în prezența inculpatului și a avocatului acestuia; în unele cauze s-a procedat la audierea separată a persoanei vătămate minore, fără prezența inculpatului;
- în unele cauze, la audierea persoanei vătămate minore a participat și un psiholog, măsura de a dispune participarea acestuia fiind la aprecierea instanței;
- de regulă, la audierea victimei minore a participat reprezentantul legal al acesteia (cu excepția situațiilor în care: reprezentantul legal este făptuitorul; reprezentantul legal nu se află în țară sau nu se prezintă în instanță; reprezentantul legal este decăzut din drepturi; nedesemnarea unui reprezentant legal al persoanei vătămate minore, care provine din familii dezorganizate; persoana vătămată solicită expres audierea sa în absența reprezentantului său legal).

Din perspectiva locului în care se realizează audierea, s-a reținut că, de regulă, audierea persoanei vătămate minore nu se realizează într-o incintă concepută sau adaptată acestui scop, astfel cum prevăd dispozițiile art. 111 alin. (6) Cod procedură penală, majoritatea instanțelor neavând condițiile de infrastructură și materiale necesare pentru aplicarea dispoziției normative expuse, în situațiile în care ar aprecia necesară audierea în această modalitate.

În faza judecării, analiza dosarelor verificate relevă că audierea persoanelor vătămate minore are loc, în cele mai multe cazuri, în sala de judecată, în care deseori se declară ședință nepublică, în condițiile art. 352 Cod procedură penală.

Audierea persoanei vătămate într-o incintă distinctă/prin intermediul mijloacelor audio-video, fără ca persoana vătămată să fie prezentă fizic în sala de judecată se realizează numai la instanțele, puține la număr, care beneficiază de condiții adecvate de spațiu și dotări.

În situații particulare, în judecata în primă instanță, s-a procedat la audierea persoanei vătămate minore la sediul DGASPC.

Verificările efectuate cu privire la publicitatea ședinței de judecată au relevat că, de regulă, audierea persoanelor vătămate minore are loc în ședință nepublică, în condițiile art. 352 Cod procedură penală, fiind dispusă de către instanță, urmare a punerii acestei cereri în dezbatere. În anumite cazuri, măsura judecării în ședință nepublică s-a dispus doar pentru momentul audierii minorului.

În ceea ce privește reaudierea persoanei vătămate, s-au reținut următoarele:

- persoana vătămată este audiată în faza de urmărire penală; hotărârile judecătorești analizate relevă faptul că în cursul urmăririi penale, deseori sunt luate declarații persoanei vătămate, succesiv, la intervale diferite de timp;
- de regulă, persoana vătămată este reaudiată de către instanță în cursul judecării, cu excepția situațiilor în care aceasta nu se prezintă, judecata are loc în procedura simplificată a recunoașterii învinuirii, starea emoțională deteriorată a persoanei vătămate nu permite audierea acesteia ori se apreciază că audierea ar putea constitui o nouă o traumă pentru victimă;
- în judecata în primă instanță, au fost identificate situații precum: instanța a apreciat că nu este necesară reaudierea persoanei vătămate, s-a dispus emiterea unui mandat de aducere pentru persoana vătămată, s-a realizat audierea și reaudierea persoanei vătămate în judecata în primă instanță;
- în judecata în apel, au fost identificate situații precum: chiar dacă persoana vătămată a fost audiată în judecata în primă instanță, a fost reaudiată și în apel. În unele cazuri, urmare a solicitării exprese, s-a apreciat că nu se mai impune reaudierea persoanei vătămate și în judecata în apel.

S-a constatat că, în general, în cursul cercetării judecătorești nu se procedează în mod automat la reaudierea persoanei vătămate minore, victimă a unei infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, reaudierea având loc, în special în calea de atac, numai cu titlu de excepție.

Reaudierea persoanei vătămate minore se realizează, de regulă, atunci când: inculpatul nu recunoaște săvârșirea faptei și se insistă în audierea minorului-victimă, cu intenția de a folosi

declarația acestuia în apărare; se pune în discuție consimțământul minorului în raportul/actul sexual; există un probatoriu redus, constând deseori în declarația inculpatului și a persoanei vătămate; există contradicții în declarațiile persoanei vătămate; sunt necesare lămuriri cu privire la situația de fapt.

c) Dificultăți în audierea persoanelor vătămate minore.

Relațiile comunicate de către instanțe și analiza cauzelor verificate de către inspectorii judiciari au relevat existența mai multor dificultăți în audierea persoanelor vătămate minore (în egală măsură în audierea oricărui minor, indiferent de calitatea sa procesuală), victime ale unor infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, precum:

- lipsa unor incinte special concepute sau adaptate pentru audierea copiilor și lipsa unor fluxuri bine delimitate (de intrare și ieșire) până la/de la sala de judecată;
- existența unor dificultăți în crearea unei atmosfere propice comunicării cu un minor, într-un limbaj adaptat nivelului de înțelegere al acestuia, prin raportare la dotările materiale existente în instanțe, atmosfera specifică ședinței de judecată, numărul semnificativ al participanților și caracterul solemn al procedurii judiciare;
- prezentarea persoanei vătămate la instanță fără reprezentantul legal sau dificultăți în identificarea reprezentantului legal, al cărui domiciliu nu poate fi identificat și nici persoana minoră nu cunoaște cum poate fi contactat acesta, fiind vorba în special despre minori aflați într-o situație familială și socială dificilă; nedesemnarea reprezentantului legal al persoanei vătămate minore, care provine din familii dezorganizate;
- în cazul audierii persoanei vătămate prin intermediul mijloacelor audio-video, caracterul neprietenos al acestei modalități și dificila realizare a conexiunii psihologice dintre judecător și victimă;
- refuzul persoanei vătămate de a se prezenta și a da declarație în fața instanței;
- dificultăți de relaționare cu persoanele vătămate minore în contextul procedurilor derulate, generate de sentimentele de teamă și anxietate;
- starea emoțională deteriorată a persoanelor vătămate la momentul prezentării în fața instanței;
- sentimentele de jenă, rușine sau frică resimțite de persoana vătămată minoră, audierea acesteia constituind de cele mai multe ori o experiență foarte traumatizantă;
- schimbarea declarațiilor victimei, ca urmare a trecerii timpului ori presiunii realizate de inculpat/chiar familia de victimei în intervalul dintre audieri.

Prin raportare la verificările și constatările din cuprinsul prezentului raport, Inspekția Judiciară a apreciat că reglementările legale actuale privitoare la modul de desfășurare a procedurilor judiciare ar trebui adaptate situațiilor specifice audierii copiilor. Aceștia, Indiferent

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin 1 din Constituție, republicată)

de calitatea deținută în proces - victimă, inculpat, martor - trebuie pregătiți pentru audiere și trebuie să cunoască modul de derulare a procedurilor. Relațiile comunicate de către instanțe relevă situații frecvente în care condițiile generale actuale de desfășurare a ședinței de judecată nu sunt de natură să asigure confortul psihic și fizic al minorilor.

În acest sens, Inspekția Judiciară a apreciat că reglementările actuale pot fi adaptate, una dintre propunerile *de lege ferenda* fiind cea a modificării dispozițiilor Codului de procedură penală, respectiv art. 111 alin. (6) Cod procedură penală, în sensul ca măsurile privind desfășurarea audierilor în incinte concepute sau adaptate acestui scop și, respectiv, prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor, să dobândească forță obligatorie.

Prezența psihologului la audierea victimei minore este importantă chiar de la primele declarații pe care aceasta urmează să le dea în cadrul procedurilor judiciare, având în vedere necesitatea pregătirii psihologice a copilului în vederea redării unor evenimente traumatizante, modul de exprimare al minorului - specific nivelului său de dezvoltare sau starea emoțională în care se regăsește la momentul audierii. Psihologul poate sprijini victima minoră în exprimarea situației de fapt corespunzătoare realității, în transpunerea în cuvintele cele mai potrivite a experienței prin care a trecut și a detaliilor relevante și în susținerea sa afectivă pe parcursul audierilor, în scopul evitării victimizării secundare.

Având în vedere caracterul facultativ, în prezent, al dispozițiilor procedurale menite să reglementeze modul de desfășurare a audierii victimelor cu nevoi specifice de protecție și să le garanteze drepturile, precum și necesitatea asigurării respectivelor măsuri în toate situațiile, cu atât mai mult cu cât atât consecințele în plan psihologic și emoțional pe care procedurile de audiere le pot produce asupra victimelor minore, cât și cele privind parcursul anchetei penale nu pot fi anticipate de organul judiciar (încă de la momentul sesizării), oricât de diligent ar acționa, Inspekția Judiciară a apreciat că se impune modificarea respectivelor dispoziții ale Codului de procedură penală, în sensul ca măsurile privind desfășurarea audierilor în incinte concepute sau adaptate acestui scop și, respectiv, prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor să dobândească forță obligatorie.

Prin aceste modificări s-ar realiza o deplină armonizare a reglementărilor interne cu cele internaționale, în special cu Recomandarea nr. R (85) 11 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind poziția victimei în cadrul dreptului penal și al procedurii penale cuprinse la lit. C cu denumirea *Audierea victimei*, conform cărora, în toate fazele procedurii, audierea victimei trebuie să se desfășoare într-o manieră care să țină seama pe deplin de situația sa personală, de drepturile și demnitatea sa. În măsura în care acest lucru este posibil și adecvat situației, copiii, bolnavii și persoanele handicapate mintal trebuie audiate în prezența părinților sau gardienilor

Tel: (+40)21-311.69.02
Fax: (+40)21-311.69.01

Website: www.csm1909.ro
Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 1418, sector 6,
cod poștal 060011

sau a altor persoane calificate pentru a le asista, măsura contribuind atât la consolidarea principiului respectării interesului superior al copilului în cadrul procedurilor judiciare cât și la desfășurarea procedurilor judiciare la standarde înalte de calitate.

Inspekția Judiciară a mai învederat că practica analizată a relevat deseori situații în care, în condițiile unui probatoriu redus, evaluarea psihologică a victimei a avut un rol important în aprecierea asupra valabilității consimțământului exprimat de aceasta. Opinia unui specialist are o importanță covârșitoare în evaluarea unor eventuale traume psihice ale minorului, în realizarea unei veritabile radiografii a psihicului victimei, în unele cazuri inclusiv asupra credibilității sale.

Verificările efectuate au evidențiat că, în cele mai multe cazuri, efectuarea unei evaluări psihologice a victimei minore la un interval de timp cât mai apropiat de data săvârșirii faptei a fost de natură să ofere o reflexie mai relevantă a circumstanțelor faptice.

Având în vedere natura cauzelor care formează obiectul controlului, dificultățile ivite în practică în legătură cu determinarea valabilității consimțământului exprimat în aceste cauze de către victimele minore și impactul pe care astfel de fapte, dar și desfășurarea procedurilor judiciare îl pot produce asupra acestora, justifică, *de lege ferenda*, reglementarea legală a obligativității efectuării unei evaluări psihologice a persoanei vătămate minore.

Sub acest aspect, s-a reținut că opinia unui specialist în psihologie este unul dintre criteriile pe care jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului le recomandă, *inter alia*, în analiza credibilității uneia dintre părți (cauza I.G. c. Moldovei, par. 43).

d) Standardul de probațiune în cauzele privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore.

Din relațiile comunicate de către instanțe și din verificările efectuate prin sondaj de către inspectorii judiciari, s-a observat că nu se identifică un standard de probațiune specific și general aplicabil în cauzele privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore.

Standardul de probațiune este cel general în materie penală, respectiv standardul probei dincolo de orice dubiu rezonabil, cu aplicarea principiului *in dubio pro reo*.

Probatoriul ce se administrează în aceste tipuri de cauze se apreciază de magistrați în fiecare caz în parte, în funcție de atitudinea inculpatului de recunoaștere sau negare a comiterii faptei, dar și de circumstanțele comiterii faptei.

S-a constatat că, în aceste cauze, de regulă, sunt administrate următoarele mijloace de probă: declarația persoanei vătămate, declarația inculpatului, declarațiile martorilor; în unele cazuri, rapoarte de expertiză sau de constatare (de regulă medico-legale), iar, uneori, și rapoarte de evaluare psihologică sau rapoarte de expertiză psihiatrică a persoanei vătămate, ori rapoarte de expertiză criminalistică privind evaluarea comportamentului simulat.

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

e) În ceea ce privește procedura acordului de recunoaștere a vinovăției conform art. 478 Cod de procedură penală și judecata în procedura simplificată conform art. 374 alin. (4) Cod de procedură penală raportat la art. 396 alin. (10) Cod de procedură penală în cauzele care formează obiectul controlului, Inspekția Judiciară a apreciat că, fără a contesta garanțiile pe care legiuitorul le-a oferit tuturor participanților la procedurile judiciare în situația încheierii unui acord de recunoaștere a vinovăției sau a judecării în procedura simplificată, aspectele constatate ar justifica o analiză distinctă și aprofundată privind instrumentarea acestui tip de cauze, în considerarea faptului că principiul celerității procedurilor judiciare nu ar putea așeza pe un plan secund principiul aflării adevărului, iar potrivit principiului egalității armelor, în cazul infracțiunilor de acest gen, verificările efectuate au evidențiat că victimele minore sunt, în cele mai multe cazuri, în imposibilitatea de a-și proteja interesele și chiar de a realiza situația în care se află, obligația ocrotirii principiului interesului superior al copilului transpunându-se într-o obligație pozitivă impusă statului român prin jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

f) Criterii de apreciere a valabilității consimțământului victimelor minore prin raportare la vârsta acestora.

Potrivit ansamblului de norme juridice aplicabile în prezent, prin alinierea legislației interne la normele și recomandările internaționale, drepturile persoanei vătămate minore în procesul penal au cunoscut un progres în ultimii ani.

Alinierea la reglementările internaționale și evoluția problematicei în plan intern au condus la adoptarea unui cadru legislativ care cuprinde o serie de măsuri necesare protecției victimelor infracțiunii, așa cum s-a întâmplat prin Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor, act normativ modificat prin O.U.G. nr. 24 /2019, aprobată prin Legea nr. 208/2019.

Acest act normativ a instituit o serie de servicii de sprijin și protecție gratuite victimelor infracțiunilor și membrilor familiei, cum sunt: posibilitatea informării privind drepturile victimei, consiliere psihologică, consiliere cu privire la riscurile de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare, sprijin emoțional și social în scopul reintegrării sociale; informații și consiliere cu privire la rolul victimei în cadrul procedurilor penale, inclusiv pregătirea pentru participare la proces a victimelor infracțiunilor, categoriilor de victime menționate în cuprinsul art. 14 alin. (1) din lege, între care și persoanele asupra cărora a fost săvârșită una din infracțiunile prevăzute la art. 218-221 cod penal.

Totodată, potrivit art. 2 alin. (3)-(5) din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, principiul interesului superior al copilului este impus inclusiv în legătură cu drepturile și obligațiile ce revin părinților copilului, altor reprezentanți legali ai săi,

Tel: (+40)21-311.69.02
Fax: (+40)21-311.69.01

Website: www.csm1909.ro
Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011

precum și oricăror persoane cărora acesta le-a fost plasat în mod legal. Principiul interesului superior al copilului va prevala în toate demersurile și deciziile care privesc copiii, întreprinse de autoritățile publice și de organismele private autorizate, precum și în cauzele soluționate de instanțele judecătorești. Autoritățile publice și organismele private autorizate sunt obligate să implice familia în toate deciziile, acțiunile și măsurile privitoare la copil și să sprijine îngrijirea, creșterea și formarea, dezvoltarea și educarea acestuia în cadrul familiei.

Implicarea părinților sau reprezentanților legali este edictată și de dispozițiile art. 41 din Codul civil potrivit cărora minorul care a împlinit vârsta de 14 ani are capacitatea de exercițiu restrânsă; potrivit art. 43 alin. 1 lit. a) al aceluiași act normativ, în afara altor cazuri prevăzute de lege, nu are capacitate de exercițiu minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani.

În cadrul procedurilor judiciare penale, obligațiile părinților sau ale reprezentanților legali în cazul victimelor minore sunt exprimate în dispozițiile art. 113 alin. (5) din Codul de procedură penală, potrivit cărora, la audiere persoana vătămată poate fi însoțită, la cererea sa, de către reprezentantul său legal și de către o altă persoană desemnată de către persoana vătămată, cu excepția cazului în care organul judiciar decide motivat în sens contrar.

Luând în considerare starea de vulnerabilitate a victimelor minore, prin art. 93 alin. (4) Cod de procedură penală, legiuitorul a instituit și asistența juridică obligatorie, atunci când persoana vătămată sau partea civilă este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă.

Diferența fundamentală care conduce la încadrarea juridică a unei fapte ca viol și nu ca act sexual cu un minor este, potrivit doctrinei și practicii parchetelor și instanțelor de judecată, constatarea îndeplinirii cel puțin a uneia dintre cerințele esențiale pentru realizarea elementului material al violului, respectiv constrângerea victimei (care poate îmbrăca 2 forme: constrângerea fizică și constrângerea morală), punerea victimei în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitarea de starea victimei de a fi în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința.

Practica judiciară a demonstrat că activitatea de constrângere fizică este mai ușor de dovedit, în special în situațiile în care actele de violență lasă urme asupra corpului sau bunurilor victimei, în timp ce constrângerea morală sau cerința punerii victimei în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința presupun administrarea unui probatoriu diferit, nuanțat, în care declarațiile persoanelor implicate trebuie, de cele mai multe ori, completate cu elemente extrinseci modului în care acestea au perceput și descris desfășurarea evenimentelor, motivațiile, mobilul sau scopul. O parte a doctrinei menționează vârsta fragedă a victimei ca o conjunctură în care victima este în imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința, stare preexistentă și independentă de acțiunile făptuitorului în realizarea actului sexual, care însă,

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin. 1 din Constituție, republicată)

constituind a treia modalitate de realizare a elementului material al violului, ar justifica această încadrare juridică a faptei.

În sensul celor de mai sus, nu se poate face abstracție de consecințele abuzului sexual săvârșit de un major asupra unui minor din perspectivă psihologică și nici de procesul interior pe care orice minor îl parcurge într-o asemenea situație, respectiv tendința de a păstra secretul de rușine, fiind amenințat sau chiar ca efect al complicității cu agresorul; sentimentul de neajutorare față de dezechilibrul de forțe dintre cei doi; imposibilitatea de reacție (singurul care ar putea opri abuzul este chiar abuzatorul); dezvăluirea abuzului, prin exteriorizarea întâmplării sau prin izbucniri comportamentale, în prima ipoteză însă realizându-se sub forma testării reacției ascultătorilor, astfel încât o reacție de dezaprobare poate determina copilul să retracteze totul.

Acestea sunt doar câteva motive pentru care modul de audiere a minorului, locul, tehnica folosită, cunoștințele specifice psihologiei copilului, cadrul în care se realizează, calitatea și numărul persoanelor prezente precum și perspectivele pe termen scurt și mediu ale minorului (de exemplu revenirea în comunitatea și mediul cu care este obișnuit sau, dimpotrivă, extragerea din mediul său și plasarea într-un centru instituționalizat) pot să influențeze calitatea declarațiilor sale, iar asigurarea condițiilor optime contribuie în mod pozitiv la obținerea unor declarații care să reflecte realitatea și să conducă la elucidarea corectă a oricărui caz și la stabilirea unei încadrări juridice corecte a faptei.

Administrarea și aprecierea probelor de către instanțe în analiza valabilității consimțământului persoanei vătămate minore s-a raportat la următoarele mijloace de probă: de regulă, declarația persoanei vătămate și declarația inculpatului, fiind analizată uneori și credibilitatea acestora; pe lângă declarațiile părților, instanțele au avut în vedere și declarațiile martorilor, care, în acest tip de cauze, în principiu, relatează aspecte conexe activității infracționale; în unele cazuri, au fost administrate și rapoarte de expertiză sau de constatare, de regulă medico-legale (pentru relevarea existenței unor leziuni ca dovadă a constrângerii fizice exercitate asupra victimei), iar, uneori, și rapoarte de evaluare psihologică sau rapoarte de expertiză psihiatrică a persoanei vătămate (pentru relevarea existenței discernământului, a valabilității consimțământului sau a credibilității persoanei vătămate); în unele cazuri au fost valorificate în cadrul probatorului înregistrările audio-video, fotografiile sau postările pe rețelele de socializare.

În cauzele analizate s-a constatat că, în calificarea faptei, a prezentat relevanță modul în care s-a apreciat cu privire la existența sau inexistența consimțământului persoanei vătămate, prin raportare la vârsta acesteia.

Tel: (+40)21-311.69.02
Fax: (+40)21-311.69.01

Website: www.csm1909.ro
Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011

În unele cazuri, situația persoanelor vătămate în vârstă de 11-12 ani a condus la calificarea faptei ca act sexual cu un minor, instanțele apreciind în aceste situații că din probele administrate (declarație persoană vătămată care a confirmat că și-a dat acordul, declarații de martori care au confirmat că a existat acordul minorului sau că minorul nu a fost constrâns de inculpat) rezultă că a existat un consimțământ exprimat de persoana vătămată minoră.

În alte cazuri, aceeași vârstă a condus la calificarea faptei ca viol, în aceste situații instanțele apreciind, pe baza unei expertize psihiatrice că, din cauza vârstei avute la data consumării actelor sexuale, persoana vătămată nu era suficient de dezvoltată psiho-moral, nu era capabilă să înțeleagă consecințele unor astfel de acțiuni și nu avea capacitatea de a exprima un consimțământ valabil în acest sens.

Au fost întâlnite și situații în care, în condițiile în care raportul de evaluare psihologică a concluzionat că minorul nu avea vârsta care să permită exprimarea unui consimțământ valabil, din probatoriul administrat, instanța a reținut existența unei experiențe sexuale anterioare a victimei minore sau alte circumstanțe de natură a duce la concluzia reprezentării de către minor a actului/raportului sexual și a urmărilor consimțământului său.

Din verificările efectuate de inspectorii judiciari, a rezultat că în aprecierea valabilității consimțământului victimelor minore, vârsta acestora a reprezentat un criteriu de apreciere care s-a impus a fi coroborat cu probele administrate în cauză, fără a fi însă determinant pentru soluția adoptată.

Astfel, din analiza efectuată prin sondaj, rezultă că, de regulă, instanțele nu au reținut valabilitatea consimțământului victimelor minore, având în vedere drept criteriile de apreciere aspecte precum:

- vârsta persoanei vătămate – reținută ca o împrejurare care o împiedica pe aceasta să își exprime voința sau un consimțământ valabil în raport cu orice tip de acte de natură sexuală, întrucât gradul de dezvoltare psihologică inerent vârstei a împiedicat-o să conștientizeze pe deplin însemnătatea actului sexual în sine.

Din evaluarea practicii judiciare analizate, s-a constatat că, de regulă, vârsta persoanei vătămate nu a reprezentat un criteriu la care instanța să se raporteze exclusiv pentru determinarea valabilității consimțământului victimelor minore, ci a fost avut în vedere în coroborare cu alte probe:

- declarația persoanei vătămate - victima minoră a susținut lipsa consimțământului său;
- constituția fizică a persoanei vătămate, disproporționată cu cea a inculpatului sau numărul inculpaților și care explică lipsa reacțiilor de împotrivire a victimei;
- conduita persoanei vătămate ulterior săvârșirii faptei: s-a avut în vedere schimbarea în comportamentul și atitudinea persoanei vătămate ulterior săvârșirii faptei;

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin. 1 din Constituție, republicată)

- conduita persoanei vătămate anterior săvârșirii faptei și conduita anterioară a inculpatului, avute în vedere de către instanțe în analiza credibilității declarațiilor acestora;
- raportul de evaluare psihologică/expertiză psihiatrică a persoanei vătămate: care relevă indicii de traumă psiho-emoțională, simptome specifice de depresie, ideaii suicidare, sindrom de stres posttraumatic;
- constrângerea morală a victimei de către inculpat/calitatea inculpatului.

S-a reținut că inculpatul a profitat de ascendentul său moral asupra victimei, fiind: tatăl persoanei vătămate; rudă a persoanei vătămate; concubinul mamei persoanei vătămate; profesor, meditator, antrenor sportiv, medic curant; o altă calitate specifică (polițist, agent de pază, vecin, colocatar).

În alte cazuri, au fost avute în vedere diferite circumstanțe specifice săvârșirii faptei, precum: constituția inculpatului, faptul că acesta era cunoscut cu antecedente penale pentru același gen de infracțiuni, agresivitatea lui, diverse alte condiții de timp/loc care determină „înghețarea victimei”, împotrivirea acesteia.

- declarații martori – de regulă, prin raportare la specificul acestor infracțiuni, se relatează aspecte conexe săvârșirii faptei, precum: martori cărora persoana vătămată le-a relatat faptele; martori care observă persoana vătămată imediat după săvârșirea faptei și constată leziunile fizice sau starea de șoc /emoțională degradată; martori cărora însuși inculpatul le recunoaște săvârșirea faptei.

Au existat și situații în care martorii au suprins și, uneori, chiar au intervenit și au stopat activitatea infracțională.

- raportul de constatare criminalistică de evaluare a comportamentului simulat al inculpatului, care a evidențiat modificări specifice comportamentului simulat al inculpatului; acesta a fost avut în vedere coroborat și cu alte probe;
- declarația de recunoaștere a inculpatului;
- înregistrări ambientale ale convorbirilor telefonice ale inculpatului sau mesajele – text ale acestuia - cu persoana vătămată /mama/reprezentant legal/martor, prin care recunoaște fapta/din care rezultă lipsa consimțământului persoanei vătămate;
- înregistrările raportului/actului sexual al persoanei vătămate și utilizarea acestora în șantajul emoțional-social de divulgare publică, pentru a o determina să accepte întreținerea altor raporturi/acte sexuale.

Din analiza efectuată prin sondaj, rezultă că, de regulă, instanțele au reținut valabilitatea consimțământului victimelor minore, având în vedere drept criteriile de apreciere aspecte precum:

- declarația persoanei vătămate, care a arătat că a consimțit raportul sexual;

- conviețuirea persoanei vătămate și a inculpatului; în unele cauze, a fost avută în vedere conviețuirea persoanei vătămate și a inculpatului, deseori cu acordul părinților minorei, urmată uneori de nașterea unui copil;
- declarații martori - martori cărora persoana vătămată le-a relatat despre relația sa cu inculpatul, arătând că raporturile sexuale au fost liber consimțite;
- relațiile anterioare sau ulterioare dintre părți – în unele cazuri a fost avută în vedere relația sentimentală, sentimentele de afecțiune declarate de părți; continuarea relației părților;
- etnia persoanei vătămate/inculpatului - s-a reținut vârsta scăzută de la care, prin tradiție, minorii se “căsătoresc” în anumite etnii;
- raport de evaluare psihologică/psihiatrică a persoanei vătămate, care nu a pus în evidență prezența unei traume psihice a persoanei vătămate.

În aprecierea valabilității consimțământului victimei minore în efectuarea raportului/actului sexual, instanțele au avut în vedere și absența sau prezența unor dovezi ale constrângerii fizice ale victimei.

În ipoteza în care au fost constatate leziuni traumatice ale persoanei vătămate, ca dovezi ale constrângerii fizice ale victimei, din verificările efectuate prin sondaj, a rezultat că, de regulă, inculpatul a fost condamnat pentru săvârșirea infracțiunii de viol, dar au fost identificate și situații în care inculpatul a fost achitat. Astfel, instanțele au aplicat principiul *in dubio pro reo*, reținând că probele administrate în cauză nu au dovedit, dincolo de orice îndoială rezonabilă, existența constrângerii victimei în consumarea raportului sexual. În asemenea cazuri, de regulă, s-a apreciat că leziunile suferite de aceasta sunt ușoare sau nespecifice, fără a exista certitudinea că au fost provocate de către inculpat pentru a-i înfrânge victimei voința cu ocazia întreținerii raporturilor sexuale.

În ipoteza absenței unor leziuni traumatice, ca dovezi ale constrângerii fizice ale victimei, din verificările efectuate prin sondaj, a rezultat că, în unele cazuri, inculpatul a fost condamnat pentru săvârșirea infracțiunii de act sexual cu un minor. În acest sens, în unele cazuri instanțele au avut în vedere lipsa unor leziuni fizice ale victimei, coroborată cu alte probe (precum declarația persoanei vătămate, care afirmă existența consimțământului său ori existența conviețuirii părților). În alte cazuri, inculpatul a fost condamnat pentru săvârșirea infracțiunii de viol - în aceste cazuri, de regulă, declarația persoanei vătămate, care neagă consimțământul său, a fost coroborată cu alte probe administrate în cauză, după cum s-a expus în conținutul raportului în analiza practicii.

Totodată, verificările efectuate de membrii echipei de control au condus la concluzia că, în anumite cazuri, audierea repetată a persoanei vătămate minore și la diferite intervale de timp de la data declanșării procedurilor judiciare poate crea dubii cu privire la veridicitatea aspectelor

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

reclamate, având în vedere că declarațiile ulterioare pot să se deosebească, uneori esențial, de prima declarație, de la afirmarea existenței abuzului și descrierea acestuia până la revenirea totală asupra declarațiilor inițiale, cu prezentarea unei cu totul alte situații de fapt.

Chiar și în situația în care în cursul judecății persoana vătămată a revenit asupra declarațiilor anterioare, susținând consimțământul său în raportul sexual sau negând raportul sexual, de regulă, instanțele s-au raportat la primele declarații ale victimelor minore, apreciind că declarațiile de retractare ulterioare au fost date pe fondul influenței inculpatului sau chiar a familiei victimei.

Hotărârile judecătorești analizate relevă dificultăți în aprecierea valabilității consimțământului victimei minore prin raportare la situația de fapt care poate rezulta din probele administrate, la forța probatorie pe care fiecare dintre acestea o primește în ansamblul cauzei, situațiile de fapt relevate având consecințe asupra încadrării juridice a faptei și a procesului de individualizare a sancțiunii aplicate.

De asemenea, hotărârile judecătorești analizate relevă existența unor situații de fapt care ridică dificultăți în aprecierea valabilității consimțământului victimei minore, prin raportare la forța probatorie pe care fiecare probă a primit-o în ansamblul cauzei, de natură să producă consecințe asupra încadrării juridice a faptei și a procesului de individualizare a sancțiunii aplicate.

Potrivit constatărilor Inspecției Judiciare, complexitatea situațiilor de fapt care rezultă din săvârșirea acestor categorii de infracțiuni are la bază aspecte de ordin economic, social, cultural, educațional sau familial, cu care se confruntă părțile vătămate, ceea ce e de natură să creeze dificultăți inclusiv în modul de apreciere a probatoriului.

II.3. Vulnerabilități constatate în activitatea de judecată:

a) Necorelarea legislației interne/neadaptarea acesteia la jurisprudența CEDO:

- necorelarea dispozițiilor art. 93 alin. (4) și art. 281 alin. (1) lit. f) Cod procedură penală, în sensul reglementării sancțiunii nulității absolute și în cazul în care persoana vătămată minoră este audiată în absența unui avocat;
- lipsa prevederilor privind obligativitatea audierii victimelor minore în incinte concepute sau adaptate acestui scop;
- lipsa prevederilor privind obligativitatea audierii victimelor minore în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor;
- lipsa reglementării obligativității efectuării unei evaluări psihologice a persoanei vătămate minore în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale.

b) Vulnerabilități în audierea persoanelor vătămate minore:

Tel: (+40)21-311.69.02
Fax: (+40)21 311.69.01

Website: www.csm1909.ro
Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011

- lipsa unor incinte special concepute sau adaptate pentru audierea minorilor și lipsa unor fluxuri bine delimitate (de intrare și ieșire) până la/de la sala de judecată;
- existența unor dificultăți în crearea unei atmosfere propice comunicării cu un minor, într-un limbaj adaptat nivelului de înțelegere al acestuia, prin raportare la dotările materiale reduse existente în instanțe, atmosfera specifică ședinței de judecată, numărul semnificativ al participanților și caracterul solemn al procedurii judiciare;
- prezentarea persoanei vătămate la instanță fără reprezentantul legal/dificultăți în identificarea reprezentantului legal/nedeseemnarea reprezentantului legal al persoanei vătămate minore, în special în cazul unor minori aflați într-o situație familială și socială dificilă;
- în cazul audierii persoanei vătămate prin intermediul mijloacelor audio-video, caracterul neprietenos al acestei modalități și dificila realizare a conexiunii psihologice dintre judecător și victimă;
- refuzul persoanei vătămate de a se prezenta și a da declarație în fața instanței;
- dificultăți de relaționare cu persoanele vătămate minore în contextul procedurilor derulate, generate de sentimentele de teamă și anxietate; starea emoțională deteriorată a persoanelor vătămate la momentul prezentării în fața instanței; sentimentele de jenă, rușine sau frică resimțite de persoana vătămată minoră, audierea acesteia constituind de cele mai multe ori o experiență foarte traumatizantă;
- audierea repetată a persoanei vătămate minore și la diferite intervale de timp, de natură a produce revictimizarea acesteia;
- schimbarea declarațiilor victimei, ca urmare a trecerii timpului ori presiunii realizate de inculpat/chiar familia victimei în intervalul dintre audieri;
- audierea victimei minore în lipsa psihologului;
- audierea victimelor în prezența unor persoane care le vulnerabilizează (autor, părinte care a consimțit la comiterea faptei, rude ale autorului);
- lipsa unei metodologii de audiere a victimelor;
- inexistența unei specializări distincte/lipsa unei formări profesionale în materie a completului de judecată.

Prin raportare la verificările și constatările din cuprinsul Raportului, Inspekția Judiciară a apreciat că reglementările legale actuale privitoare la modul de desfășurare a procedurilor judiciare ar trebui adaptate situațiilor specifice audierii copiilor. Aceștia, indiferent de calitatea deținută în proces - victimă, inculpat, martor - trebuie pregătiți pentru audiere și trebuie să cunoască modul de derulare a procedurilor. Relațiile comunicate de către instanțe relevă situații frecvente în care condițiile generale actuale de desfășurare a ședinței de judecată nu sunt de natură să asigure confortul psihic și fizic al minorilor.

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

c) Vulnerabilități referitoare la încadrarea juridică a faptelor:

- dificultăți în administrarea unui probatoriu relevant, determinate de specificul acestor infracțiuni (de exemplu, inexistența unor probe directe, martorii relatând, de regulă, aspecte conexe săvârșirii infracțiunii, efectuarea expertizelor de specialitate la intervale de timp semnificative de la data săvârșirii faptelor) sau de sesizarea cu întârziere a săvârșirii faptelor;

- existența unor situații circumstanțiale care ridică dificultăți în aprecierea valabilității consimțământului victimei minore, a stabilirii eventualei constrângeri morale, prin raportare la probele care au putut fi administrate, de natură să producă consecințe asupra încadrării juridice a faptelor, în contextul detaliat în cadrul raportului referitor la specificul acestor infracțiuni, precum:

- fapte săvârșite în locuri retrase;
- fapte săvârșite fără prezența altor persoane;
- asupra unor victime cu discernământul în formare;
- condițiile materiale precare în care trăiesc victimele;
- persoanele vătămate sunt copii instituționalizați;
- calitatea specifică a inculpatului – analiza acestei situații ca având potențial de a realiza o constrângere morală asupra victimei;
- educația precară a persoanei vătămate;
- contextul inițierii unei relații prin utilizarea rețelelor de socializare și dezvoltarea ulterioară a acesteia;
- absența unor leziuni traumatice, ca dovezi ale constrângerii fizice ale victimei;
- existența, în tradiția etniei rome, a obiceiului "căsătoriei" copiilor de la vârste fragede - ridică atât problema în ce măsură a existat un acord valabil al minorei pentru conviețuirea alături de inculpat și întreținerea de acte/raporturi sexuale cu acesta, cât și a calificării faptelor săvârșite de părinții adulți;

- audierea repetată a persoanei vătămate minore și la diferite intervale de timp de la data declanșării procedurilor judiciare, cu schimbări în declarațiile acesteia, de natură să creeze dubii cu privire la veridicitatea aspectelor reclamate;

- revenirea persoanei vătămate asupra declarațiilor anterioare, susținând contrariul celor afirmate inițial;

- lipsa reglementării obligativității efectuării unei evaluări psihologice a persoanei vătămate minore în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale.

Tel: (+40)21-311.69.02
Fax: (+40)21-311.69.01

Website: www.csm1909.ro
Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011

În temeiul art. 75 alin. (1) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați și Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Ploiești au formulat obiecțiuni la Raportul Inspecției Judiciare - tematic mixt nr. 20-2770/20-2771.

Astfel, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov a comunicat obiecțiunea formulată de Parchetul de pe lângă Tribunalul Brașov cu privire la propunerea de corelare a prevederilor art. 93 alin. (4) Cod procedură penală cu art. 281 alin. (1) lit. f) Cod procedură penală, arătându-se că aplicarea nulității absolute în legătură cu audierea persoanei vătămate minore în lipsa unui avocat ales/desemnat din oficiu poate conduce, fie la pierderea unor mijloace de probă, prin anularea inutilă a acestora, fie la pierderea unui moment operativ în perioada în care organele de urmărire penală așteaptă prezența avocatului.

Plenul constată, în acord cu răspunsul Inspecției Judiciare la obiecțiuni, că aspectele invocate nu se referă la constatările echipei de control, ci reprezintă o opinie referitoare la propunerile formulate, motiv pentru care va respinge obiecțiunea.

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați a transmis obiecțiunile formulate de Parchetul de pe lângă Judecătoria Însurăței, acestea vizând Capitolul IV – Evaluarea practicii parchetelor, pct. 3.1 – Persoanele prezente la audierea victimei minore, pag. 92, prin care s-a arătat că dosarele menționate cu nr. _____ nr. _____ și _____ nu aparțin Parchetului de pe lângă _____

Prin răspunsul la obiecțiuni, Inspecția Judiciară a menționat că verificările efectuate ca urmare a obiecțiunilor formulate au relevat faptul că, din cauza unei erori de redactare, dosarul _____ al Parchetului de pe lângă _____ s-a menționat cu nr. _____. Inspecția Judiciară a mai precizat că eroarea este evidentă, în condițiile în care dosarul a fost menționat corect în Anexa I privind dosarele verificate.

De asemenea, raportat la dosarele nr. _____, Inspecția Judiciară a arătat că acestea sunt prevăzute în Anexa I ca fiind înregistrate la Parchetul de pe lângă Tribunalul Vrancea, din eroare menționându-se la pagina 92 ca fiind ale Parchetului de pe lângă Judecătoria Însurăței.

Plenul constată că aspectele de mai sus vizează doar erori materiale, care au fost îndreptate de Inspecția Judiciară, în sensul că, la fila 92 din Raport, în loc de „dosar nr. _____ se va citi „ _____ iar la fila 92, se va citi că „dosarele nr. _____ sunt înregistrate la Parchetul de pe lângă _____

În raport de aceste considerente, Plenul va respinge obiecțiunile Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Galați.

De asemenea, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Ploiești a formulat două obiecțiuni, după cum urmează:

Prima obiecțiune privește constatarea de la pagina 79 a Raportului, cu următorul conținut: *„Au existat și situații când, deși din probele administrate a rezultat că victima suferă de afecțiuni care o împiedică să exprime un consimțământ valabil, aprecierea că valabil a consimțământului victimei minore s-a raportat la percepția agresorului cu privire la atitudinea victimei față de raportul sexual, reținându-se că acesta nu ar fi putut să cunoască starea de sănătate mintală a victimei. Astfel, în dosarul nr. al Parchetului de pe lângă*

s-a dispus schimbarea încadrării juridice a faptei pentru care s-a început urmărirea penală din infracțiunea prev. de art. 218 alin. (1) și (3) lit. c) în infracțiunea prev. de art. 220 alin. (1) Cod penal, iar ulterior s-a adoptat soluție procesuală de clasare întrucât diferența de vârstă dintre victimă și agresor era mai mică de trei ani, deși expertiza medico-legală a confirmat raportul sexual la data indicată în plângere și existența leziunilor de violență, iar victima, în vârstă de 15 ani la data săvârșirii infracțiunii, suferă de retard mintal, fiind încadrată în grad de handicap pentru acest considerent, întrucât nu s-a demonstrat că autorul cunoștea problemele de sănătate ale victimei.”

În motivarea obiecțiunii, s-a arătat că, referitor la leziunile constatate cu ocazia examinării fizice a persoanei vătămate de către medicul legist, conform mențiunilor cuprinse în raportul de expertiză, acestea puteau avea o vechime de 3-5 zile, astfel că, prin raportare la data examinării – 29.07.2015 și la data faptei – 25.07.2015, nu se poate reține cu certitudine că acestea i-au fost cauzate persoanei vătămate de către făptuitor, în data de 25.07.2015, când aceste leziuni puteau fi produse oricând în intervalul 24-26.07.2015. Mai mult, nicio altă probă administrată nu a relevat că raportul sexual ar fi fost săvârșit prin constrângere fizică.

S-a mai menționat că, în ceea ce privește discernământul victimei, se constată că, într-adevăr, potrivit actelor existente la dosar (ce datează, totuși, din perioada 2009-2011 și în care se menționează că sunt revizibile), persoana vătămată era cunoscută cu un tip de deficiență mintală apreciată, fie de nivel moderat (în evaluarea din anul 2009), fie accentuat (în evaluarea din anul 2011), însă nu s-a stabilit printr-o expertiză medico-legală dacă persoana vătămată putea exprima un consimțământ valabil. Mai mult, din datele anchetei, a reieșit că persoana vătămată și făptuitorul s-au cunoscut cu câteva zile înainte de data la care au întreținut un raport sexual, astfel că, și în situația în care s-ar fi stabilit, cu certitudine, că persoana vătămată nu putea exprima un consimțământ valabil, pe plan subiectiv nu a reieșit că făptuitorul cunoștea această împrejurare.

Analizând această obiecțiune, față de precizările formulate, având în vedere și faptul că ordonanța de clasare este dispusă în condițiile art. 315 alin. (5) Cod procedură penală,

procurorul însușindu-și argumentele cuprinse în propunerea organului de cercetare penală, Inspekția Judiciară a menționat că urmează a fi admisă și, drept urmare, constatarea de la pagina 79 la care se referă va fi citită:

„Au existat și situații când, deși din probele administrate a rezultat că victima este cunoscută cu un tip de deficiență mintală, întrucât în plan subiectiv nu a reieșit că făptuitorul cunoștea această împrejurare, aprecierea ca valabil a consimțământului victimei minore s-a raportat la situația de fapt rezultată din probele administrate, care nu au relevat că raportul sexual ar fi fost săvârșit prin constrângere fizică.

Astfel, în dosarul nr. _____ al Parchetului de pe lângă _____ -a dispus schimbarea încadrării juridice a faptei pentru care s-a început urmărirea penală din infracțiunea prev. de art. 218 alin. (1) și (3) lit. c) în infracțiunea prev. de art. 220 alin. (1) Cod penal, iar ulterior s-a adoptat soluție procesuală de clasare întrucât diferența de vârstă dintre victimă și agresor era mai mică de trei ani, deși expertiza medico-legală a confirmat raportul sexual la data indicată în plângere dar nu a stabilit cu certitudine data la care puteau fi produse leziunile de violență, iar din probele administrate nu a rezultat că raportul sexual ar fi fost săvârșit prin constrângere fizică”.

Pe cale de consecință, Inspekția Judiciară a arătat că, la Capitolul VI, pct. 1.1 „Modul în care parchetele apreciază valabilitatea consimțământului victimei minore, prin raportare la vârsta acesteia”, paragraful antepenultim de la pagina 281 cu următorul conținut: „Au existat și situații când, deși din probele administrate a rezultat că victima suferă de afecțiuni care o împiedică să exprime un consimțământ valabil, aprecierea ca valabil a consimțământului victimei minore s-a raportat la percepția agresorului cu privire la atitudinea victimei față de raportul sexual, reținându-se că acesta nu ar fi putut să cunoască starea de sănătate mintală a victimei”, se va citi: „Au existat și situații când, deși din probele administrate a rezultat că victima este cunoscută cu un tip de deficiență mintală, întrucât în plan subiectiv nu a reieșit că făptuitorul cunoștea această împrejurare, aprecierea ca valabil a consimțământului victimei minore s-a raportat la situația de fapt rezultată din probele administrate, care nu au relevat că raportul sexual ar fi fost săvârșit prin constrângere fizică”.

Prin cea de-a doua obiecțiune, s-a arătat că, referitor la dosarul nr. _____ al Parchetului de pe lângă _____ la pagina 99 din raportul de control s-a menționat că „nu a fost sesizată Comisia pentru protecția copilului pentru a se lua măsuri față de minorul autor al faptei” deși, prin ordonanța nr. _____ din data de 11.07.2019, s-a dispus sesizarea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, în vederea aprecierii luării față de minorii _____ a uneia dintre măsurile de protecție prevăzute de art. 59 din Legea nr. 272/2004. S-a mai arătat că soluția dispusă a fost

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin. 1 din Constituție, republicată)

Înaintată, cu adresa din data de 22.07.2019, Consiliului Județean Prahova – D.G.A.S.P.C., adresa nefiind însă comunicată în cadrul verificărilor.

Analizând cea de-a doua obiecțiune, față de precizările formulate și având în vedere conținutul Adresei din data de 22.07.2019 prin care Parchetul de pe lângă Judecătoria Ploiești a comunicat Consiliului Județean Prahova – D.G.A.S.P.C. Ordonanța de clasare nr. _____

din data de _____ adresă ce nu a fost transmisă Inspecției Judiciare împreună cu celelalte copii ale actelor dosarului), Inspecția Judiciară a apreciat că este întemeiată și, per cale de consecință, la pagina 99 din Raport, paragraful 4, se va citi: „În dosarul nr. _____ al Parchetului de pe lângă _____ în care s-a dispus clasarea cauzei privind săvârșirea infracțiunii de viol asupra unui minor în vârstă de 8 ani de către un minor care nu răspunde penal, a fost sesizată Comisia pentru protecția copilului pentru a se lua măsuri față de minorul autor al faptei” în loc de „(...) nu a fost sesizată Comisia (...)”.

Plenul constată că rectificările solicitate de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Ploiești au fost inserate de Inspecția Judiciară în raportul final, motiv pentru care se impune respingerea acestora ca fiind lipsite de obiect.

În urma constatărilor și concluziilor rezultate din verificările privind „practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore”, Inspecția Judiciară a formulat următoarele 10 propuneri (propunerile de la punctele 6-10 fiind reformulate în sensul indicării unor măsuri concrete, ca urmare a adreselor nr. 9677/14.05.2021 și 13/5773/26.05.2021 ale Consiliului Superior al Magistraturii):

1. Modificarea dispozițiilor Codului de procedură penală, respectiv art. 111 alin. (6) Cod procedură penală, în sensul ca măsurile privind desfășurarea audierilor în incinte concepute sau adaptate acestui scop și, respectiv, prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor să dobândească forță obligatorie.

2. Reglementarea legală a obligativității efectuării unei evaluări psihologice a persoanei vătămate minore în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale.

3. Reglementarea legală a obligativității desfășurării procedurii cu victime minore în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, în fața instanței, în ședință nepublică.

4. Eliminarea necorelării legislative între dispozițiile art. 93 alin. (4) și art. 281 alin. (1) lit. f) Cod procedură penală, în sensul reglementării sancțiunii nulității absolute și în cazul în care persoana vătămată este audiată în absența unui avocat.

Tel: (+40)21-311.69.02
Fax: (+40)21-311.69.01

Website: www.csm1909.ro
Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011

5. Dezvoltarea și aplicarea la nivel național a unei metodologii obligatorii de audiere a victimelor minore ale infracțiunilor, în special a victimelor infracțiunilor de abuz sexual, adoptate în urma consultării tuturor factorilor în materie.

6. Analiza necesității desfășurării unor activități de formare profesională continuă (centralizată și la nivel descentralizat), interdisciplinară, cu implicarea mai multor autorități, precum Institutul Național al Magistraturii, Școala Națională de Grefieri, instanțele și parchetele, Uniunea Națională a Barourilor din România, Institutul Național de Pregătire și Perfecționare a Avocaților, Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului:

- crearea unui grup de lucru din care să facă parte reprezentanți ai instituțiilor menționate sau a oricăror alte instituții cu expertiză în domeniu (de ex. poliția judiciară), ori consultarea acestora, în scopul identificării problematicilor specifice fiecăreia în desfășurarea procedurilor judiciare și centralizarea acestora, pentru fundamentarea elaborării programelor de formare profesională continuă centralizată;

- elaborarea unei strategii comune de lucru prin evaluarea aspectelor rezultate din întâlnirile/consultările precedente, în scopul identificării celor mai bune tehnici/metode de desfășurare a procedurilor judiciare (de exemplu cele referitoare la audierea minorilor, în sensul prezenței aceluiași psiholog în fața organului de poliție, procurorului și judecătorilor; audierea minorului fără prezența inculpatului, audierea într-un spațiu special amenajat în acest scop, evitarea reaudierii minorului etc.), pentru desfășurarea activităților specifice în condiții legale și cu protejarea interesului superior al minorului;

- diseminarea măsurilor stabilite la nivelul tuturor parchetelor și instanțelor și, dacă este cazul, efectuarea demersurilor pentru modificările legale/regulamentare (infralegale) rezultate din strategia menționată în precedent, în vederea stabilirii unor practici unitare la nivel național, care să poată fi implementate în cadrul programelor de formare profesională continuă centralizată și la nivel descentralizat;

- introducerea în programele de formare profesională continuă centralizată și la nivel descentralizat a judecătorilor și procurorilor a unor teme privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore, precum: Încadrarea juridică a faptelor în infracțiunea de viol sau act sexual cu un minor; Aprecierea valabilității consimțământului persoanei vătămate minore; Criterii de apreciere a constrângerii morale; Tehnici de audiere a minorilor; Analiza calificării faptelor săvârșite de părinți în cazul „căsătoriei dintre minori”; Evaluarea probatoriului în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției și a judecării în procedura simplificată; Protecția și promovarea drepturilor copilului; Măsuri de informare, sprijinire și protecție a victimelor minore.

7. Analiza oportunității implicării, sub coordonarea și în limitele stabilite de Consiliul Superior al Magistraturii, a organelor judiciare, a Institutului Național al Magistraturii și a Școlii

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

Naționale de Grefieri în susținerea unor campanii publice de informare în domeniul protecției victimelor minore ale infracțiunilor la viața sexuală:

Inițierea de către Consiliul Superior al Magistraturii a unor demersuri către Guvernul României în vederea susținerii unor campanii de informare, având ca obiect conștientizarea populației, inclusiv a minorilor, cu privire la drepturile acestora, a modului de reacție în situația unui abuz sexual și reprezentării că unele fapte sunt infracțiuni.

În scopul transmiterii informațiilor relevante necesare elaborării campaniei de informare, Inspekția Judiciară a apreciat că este importantă implicarea organelor judiciare, Institutului Național al Magistraturii și Școlii Naționale de Grefieri etc.

8. Analiza oportunității inițierii/desfășurării unor întâlniri interinstituționale cu factorii decizionali implicați, potrivit Legii nr. 211/2004 și 272/2004, în acordarea măsurilor de informare, sprijin și protecție a persoanelor vătămate minore:

- analiza în cadrul Consiliului Superior al Magistraturii a modului de aplicare de către sistemul judiciar a dispozițiilor legale existente privind măsurile de informare, sprijinire și protecție a victimelor minore, precum și, dacă este cazul, efectuarea demersurilor pentru modificările legale/regulamentare (infralegale) necesare.

Exemplificativ, sunt menționate dispoziții legale care instituie în sarcina Institutului Național al Magistraturii sau a organelor judiciare asemenea obligații, precum:

Art. 2 din Legea nr. 211/2004 – „*Institutul Național al Magistraturii, Ministerul Afacerilor Interne, precum și consiliile județene, respectiv consiliile locale ale sectoarelor municipiului București, prin direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului, denumite în continuare direcții generale, asigură specializarea personalului propriu care, în exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege, stabilește legături directe cu victimele infracțiunilor.*”;

Art. 3⁷ din același act normativ: „(1) *Organele judiciare, precum și orice alte instituții ale statului care, în exercitarea atribuțiilor, intră în contact cu persoane care sunt potențiale victime ale infracțiunilor le vor informa pe acestea cu privire la posibilitatea de a se adresa Serviciului pentru Sprijinirea Victimelor Infracțiunilor, respectiv compartimentelor și furnizorilor de servicii sociale prevăzuți la art. 31*”; art. 4 din același act normativ „(1) *Organele judiciare au obligația de a încunoaștința victimele infracțiunilor cu privire la:*...”.

Art. 6 din același act normativ: „(1) *Informațiile prevăzute la art. 4 alin. (1) se publică pe paginile de Internet ale Ministerului Justiției și ale Ministerului Administrației și Internelor. (2) Instanțele judecătorești, parchetele de pe lângă instanțele judecătorești și unitățile de poliție pot publica pe pagina de Internet informațiile prevăzute la art. 4 alin. (1).*”.

9. Evaluarea necesității conlucrării Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Justiției, Ministerului Public și Înaltei Curți de Casație și Justiție cu Ministerul Educației, în scopul promovării educației juridice și în materia care formează obiectul controlului.

Plecând de la Protocolul încheiat în anul 2017 între Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției, Ministerul Public și Înalta Curte de Casație și Justiție cu Ministerul Educației, având ca obiect generic educația juridică în unitățile de învățământ (pag. 33 din Raport), conlucrarea ar viza educația sexuală din perspectiva prevederilor legale, respectiv incriminare, practică judiciară, drepturile victimelor etc.

10. Analiza oportunității elaborării unei Strategii naționale privind minorii, în care să fie cooptate toate instituțiile cu atribuții în domeniu, urmărindu-se, pe de o parte, informarea, educarea și conștientizarea de către societate a fenomenului, iar, pe de altă parte, crearea unor echipe multidisciplinare și interinstituționale de intervenție în cazul unor astfel de situații.

Plenul apreciază că, în urma verificărilor efectuate, concretizate în raportul de control analizat, au fost respectate obiectivele de evaluare a modului în care instanțele de judecată și parchetele de pe lângă acestea apreciază valabilitatea consimțământului victimei minore prin raportare la vârsta acesteia, de identificare a standardelor de probațiune, de evaluare a respectării dispozițiilor legale cu privire la modalitatea de audiere a părților vătămate minore, de identificare a cauzelor ce au determinat eventuale situații de practică neunitară, precum și de identificare a măsurilor necesare în vederea remedierii, datele relevante fiind ample și corespunzător expuse. Totodată, Plenul apreciază că propunerile formulate de Inspekția Judiciară sunt întemeiate, acestea fiind justificate în considerarea situațiilor de fapt reținute.

Având în vedere considerentele de mai sus, Plenul va aproba Raportului tematic mixt nr. 20-2770/20-2771 al Inspekției Judiciare, privind *„practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore”*, precum și propunerile formulate la punctele 1-5 din raport și propunerile de la punctele 6-10, reformulate, mai sus arătate.

De asemenea, având în vedere necesitatea corelării legislației, Plenul a dispus în aceeași ședință sesizarea ministrului justiției cu propuneri de modificare a Codului penal formulate de Direcția legislație, documentare și contencios și însușite în Comisia nr. 1 comună din data de 15.07.2021.

Față de cele expuse, în temeiul dispozițiilor art. 74 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin vot direct și secret, cu unanimitatea, respectiv majoritatea voturilor valabil exprimate (art. 1 majoritate - 14 voturi pentru respingere, 1 vot pentru admitere, 1 vot nul; art. 2 unanimitate;

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin. 1 din Constituție, republicată)

art. 3 pct. 1-6, 8 și 10 - unanimitate, pct. 7 majoritate - 15 voturi da, 1 vot nu, pct. 9 majoritate - 14 voturi da, 2 voturi nu; art. 4 unanimitate);

PLENUL CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII

HOTĂRĂȘTE

Art.1 - Respingerea obiecțiunilor formulate cu privire la raport de către Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Brașov, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Galați și Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Ploiești.

Art.2 - Aprobarea Raportului Inspecției Judiciare - tematic mixt nr. 20-2770/20-2771 privind „*practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore*”.

Art.3 - Aprobarea propunerilor formulate la punctele 1-5 din raport și a propunerilor de la punctele 6-10, reformulate, respectiv:

1. Modificarea dispozițiilor Codului de procedură penală, respectiv art.111 alin.(6) Cod procedură penală, în sensul ca măsurile privind desfășurarea audierilor în incinte concepute sau adaptate acestui scop și, respectiv, prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor să dobândească forță obligatorie.

2.Reglementarea legală a obligativității efectuării unei evaluări psihologice a persoanei vătămate minore în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale.

3. Reglementarea legală a obligativității desfășurării procedurii cu victime minore în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, în fața instanței, în ședință nepublică.

4. Eliminarea necorelării legislative între dispozițiile art.93 alin.(4) și art.281 alin.(1) lit.f) Cod procedură penală, în sensul reglementării sancțiunii nulității absolute și în cazul în care persoana vătămată este audiată în absența unui avocat.

5. Dezvoltarea și aplicarea la nivel național a unei metodologii obligatorii de audiere a victimelor minore ale infracțiunilor, în special a victimelor infracțiunilor abuzului sexual, adoptate în urma consultării tuturor factorilor în materie.

6. Analiza necesității desfășurării unor activități de formare profesională continuă (centralizată și la nivel descentralizat), interdisciplinară, cu implicarea mai multor autorități, precum Institutul Național al Magistraturii, Școala Națională de Grefieri, instanțele și parchetele, Uniunea Națională a Barourilor din România, Institutul Național de Pregătire și Perfecționare a Avocaților, Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului;

- crearea unui grup de lucru din care să facă parte reprezentanți ai instituțiilor menționate sau a oricăror alte instituții cu expertiză în domeniu (de ex. poliția judiciară), ori consultarea acestora, în scopul identificării problematicilor specifice fiecăreia în desfășurarea procedurilor judiciare și centralizarea acestora, pentru fundamentarea elaborării programelor de pregătire profesională continuă centralizată;

- elaborarea unei strategii comune de lucru prin evaluarea aspectelor rezultate din întâlnirile/consultările precedente, în scopul identificării celor mai bune tehnici/metode de desfășurare a procedurilor judiciare (de exemplu cele referitoare la audierea minorilor, în sensul prezenței aceluiași psiholog în fața organului de poliție, procurorului și judecătorilor; audierea minorului fără prezența inculpatului, audierea într-un spațiu special amenajat în acest scop, evitarea reaudierii minorului etc.) pentru desfășurarea activităților specifice în condiții legale și cu protejarea interesului superior al minorului;

- diseminarea măsurilor stabilite la nivelul tuturor parchetelor și instanțelor și, dacă este cazul, efectuarea demersurilor pentru modificările legale/regulamentare (infracale) rezultate din strategia menționată în precedent, în vederea stabilirii unor practici unitare la nivel național, care să poată fi implementate în cadrul programului de formare profesională continuă centralizată și la nivel descentralizat;

- introducerea în programele de formare profesională continuă centralizată și la nivel descentralizat a judecătorilor și procurorilor a unor teme privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore, precum: Încadrarea juridică a faptelor în infracțiunea de viol sau, respectiv, act sexual cu un minor; Aprecierea valabilității consimțământului persoanei vătămate minore; Criterii de apreciere a constrângerii morale; Tehnici de audiere a minorilor; Analiza calificării faptelor săvârșite de părinți în cazul „căsătoriei dintre minori”; Evaluarea probatoriului în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției și a judecării în procedura simplificată; Protecția și promovarea drepturilor copilului; Măsuri de informare, sprijinire și protecție a victimelor minore.

7. Analiza oportunității implicării, sub coordonarea și în limitele stabilite de Consiliul Superior al Magistraturii, a organelor judiciare, Institutului Național al Magistraturii, Școlii Naționale de Grefieri în susținerea unor campanii publice de informare în domeniul protecției victimelor infracțiunilor;

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

Inițierea de către Consiliul Superior al Magistraturii a unor demersuri către Guvernul României în vederea susținerii, de către acesta, a unor campanii de informare plătite de stat, pentru a fi difuzate în mass-media națională, locală și regională, având ca obiect conștientizarea populației, inclusiv a minorilor, în scopul protecției copiilor, cu privire la drepturile acestora, a modului de reacție în situația unui abuz sexual și reprezentării că unele fapte sunt infracțiuni. În scopul transmiterii informațiilor relevante necesare elaborării campaniei de informare, s-a apreciat că este importantă implicarea organelor judiciare, Institutului Național al Magistraturii și Școlii Naționale de Grefieri etc.

8. Analiza oportunității inițierii/desfășurării unor întâlniri interinstituționale cu factorii decizionali implicați, potrivit Legii nr.211/2004 și 272/2004, în acordarea măsurilor de informare, sprijin și protecție a persoanelor vătămate minore, victime ale unor infracțiuni;

Analiza în cadrul Consiliului Superior al Magistraturii a modului de aplicare de către sistemul judiciar a dispozițiilor legale existente privind măsurile de informare, sprijinire și protecție a victimelor minore, precum și dacă este cazul, efectuarea demersurilor pentru modificările legale/regulamentare (infralegale) necesare.

Exemplificativ, sunt menționate dispoziții legale care instituie în sarcina INM sau a organelor judiciare asemenea obligații, precum art.2 din Legea nr.211/2004; art.3⁷ și art.6 din același act normativ.

9. Evaluarea necesității conlucrării Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Justiției, Ministerului Public și Înaltei Curți de Casație și Justiție cu Ministerul Educației, în scopul promovării educației juridice și în materia care formează obiectul controlului;

Plecând de la Protocolul încheiat în anul 2017 între Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției, Ministerul Public și Înalta Curte de Casație și Justiție cu Ministerul Educației, având ca obiect generic educația juridică în unitățile de învățământ, conlucrarea ar viza educația sexuală din perspectiva prevederilor legale, respectiv incriminare, practică judiciară, drepturile victimelor.

10. Analiza oportunității elaborării unei Strategii naționale privind minorii, în care să fie cooptate toate instituțiile cu atribuții în domeniu, urmărindu-se, pe de o parte, informarea, educarea și conștientizarea de către societate a fenomenului, iar, pe de altă parte, crearea unor echipe multidisciplinare și interinstituționale de intervenție în cazul unor astfel de situații.

Inițierea de către Consiliul Superior al Magistraturii a unor demersuri către Guvernul României în vederea elaborării unei Strategii naționale, cu implicarea tuturor instituțiilor cu atribuții în domeniu, avându-se în vedere vulnerabilitățile identificate și detaliate în cuprinsul Raportului, propunerile din acesta, precum și strategiile adoptate în alte domenii juridice.

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

Art.4 -Sesizarea ministrului justiției cu propuneri de modificare a Codului penal formulate de Direcția legislație, documentare și contencios și însușite în Comisia nr. 1 comună din data de 15.07.2021.

Art.5 - Prezenta Hotărâre nr. 127/27.07.2021 se comunică Inspecției Judiciare.

Data în București, la data de 27 iulie 2021

Președinte,

Judecător Mihai-Bogdan MAȚEESCU

Tel: (+40)21-311.69.02
Fax: (+40)21-311.69.01

Website: www.csm1909.ro
Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011

